חרוב

ביטאון עמותת הסיירת

יולי 2026 - גליון מס' 5

בביטאון:

- על פעילות העמותה
- עם מפקד הסיירת השביעי יהודה בר ("י-ב")
- שריה עופר ז"ל - האיש מן הבקעה
- משפחת עתידיה עם החווה וגבעת הרעות שבבקעת הירדן
- רמי דנוש על מלחמת יום הכיפורים שלו
- משה בודאגה ז"ל - צנחן, איש חינוך ומנכ"ל
- ארי דשא ז"ל - "נסיך הבקעה"

למעלה: מפגש של פלוגת פוליצר (פבר. 1972) בגבעת אולגה, בפברואר 2026.
למטה: הוועד המנהל של העמותה במפגש הוקרה לחברי הוועד שסיימו תפקידם (29.8.2018).

תוכן העניינים

מה מבית? חדשות ועדכונים **3**

דבר יו"ר העמותה היוצא תא"ל (בדימוס) שלום קורן 3

דבר יו"ר העמותה אל"מ (בדימוס) ישראל גל 4

מאז ועד עתה **5**

סא"ל יהודה בר - סיפורו של המג"ד השביעי של סיירת חרוב - כתב: ישראל שי 5

שריה (יָה-יָה) עופר ז"ל האיש מ"ברוש" הבקעה - כתב: רמי דנוש 17

חוות עינות קדם, משפחת עתידיה והקשר לגבעת הרעות - כתב: רמי דנוש 23

כך היינו **30**

מלחמת יום הכיפורים שלי - כתב: רמי דנוש 30

לזכר חברים שהלכו מאיתנו לאחרונה **32**

בודגה משה ז"ל - המפקד והמנכ"ל. כתבה: ליאן בודאגה; כתב: תא"ל (בדימוס) יוסי קולר .. 32

ארי דשא ז"ל - קצין וג'נטלמן. כתב: דיוד זילברג; כתב: יואל שרון 34

חרוב - ביטאון העמותה יוצא לאור מטעם הוועד המנהל של "עמותת סיירת-חרוב"

כתובת: עמותת סיירת חרוב, רח' דבורה 31 נתניה
דוא"ל: haruv484@gmail.com
טלפקס: 09-8824494 טל: 052-5695316, 054-7999733

צוות הביטאון:
צביקה צוק (פברואר 1972) - מנהל, עורך ומגיה
רמי דנוש (אוגוסט 1972) - מחקר וכתיבה
עיצוב גרפי: אולטרה ויולט - סיגל שפי
כתבות בביטאון זה הנן פרי-עט, על דעת ובאחריות כותביהם בלבד.

© זכויות היוצרים שמורות לעמותת סיירת חרוב 484

זכויות יוצרים - אנו פועלים כמיטב יכולתנו לאתר ולציין את מקור הצילומים והתיעוד בביטאון זה. יתכן ולעיתים יופיע תיעוד שמקורותיו אינם ידועים לנו. נשמח כמובן לציין קרדיט למקור או יוצר שיקימו עמנו קשר.

דבר יו"ר עמותת סיירת חרוב היוצא שלום קורן

שלום חברים,

לפני מספר חודשים סיימתי את תפקידי כיו"ר הוועד המנהל של עמותת סיירת חרוב 484.
בכניסתי לתפקיד בשלהי שנת 2021, ראיתי לנכון להדגיש את הצורך בהבנת אחדות המטרה של חברי הוועד המנהל, כדי ליצור תלכיד שפועל נכון, יעיל ובאופן הרמוני להשגת מטרותיה של העמותה.
כחלק מהפעילות להשגת יעד זה רעננו והדגשנו במסגרת נוהלי העבודה של הוועד המנהל את תחום אחריותו של כל חבר ועד תוך הכנת תוכנית עבודה שנתית מתוקצבת של כל חבר וביצוע מעקב אחר הפעילות. **המוטו הוא "אומר ועושה".**
להערכתי טרם הגענו להישג הנדרש ויש להמשיך ולהעמיק את הפעילות בתחום זה.

חזרנו והדגשנו את מטרות העמותה לאמור:
הנצחת הנופלים תוך שמירה וטיפוח הקשר עם משפחות הנופלים והנחלת מורשת סיירת חרוב 484 לדורות הבאים.

להשגת מטרות אלה ביצענו מספר פעולות:

- שדרגנו את חדר הזיכרון שבמועצה האזורית בקעת הירדן תוך הוספת אלמנטים ויזואליים ואלמנטים של וידאו ואודיו וקישור לאתר האינטרנט של הסיירת. המטרה היא לייצר מצב של ביקורים רבים, יזומים ומזדמנים בחדר הזיכרון.
- הקמנו על גבעה ליד חוות עיינות קדם שבבקעת הירדן אתר זיכרון אותו כינינו גבעת הרעות. הצבנו באתר 13 סלעי זיכרון. לכל פלוגה הוצב סלע המספר בקצרה את סיפור הפלוגה ומציין את שמות הנופלים מאותה הפלוגה.
נטענו עצים על הגבעה וחורשת עצי חרוב ובה כ-200 עצים בשיפולי הגבעה.
- אתר הזיכרון הוקם באמצעות גיוס תרומות מיוצאי היחידה מבלי שקיבלנו שקל מגוף חיצוני כלשהוא.
- בנושא טקסי הזיכרון לנופלים, אנחנו מקיימים ארבעה אירועים בשנה:
  - טקס זיכרון שנתי לחללי סיירת חרוב בשיתוף עם הסיירת הסדירה.
  - התייצבות יוצאי הסיירת בבתי העלמין הצבאיים ביום הזיכרון הלאומי כך שעל קברו של כל חלל מחללי הסיירת מונח (בנוסף לדגל ישראל) דגלון מיוחד של סיירת חרוב 484.
  - נוכחות בטקס הזיכרון השנתי של חטיבת כפיר אליה משויכת כיום סיירת חרוב הסדירה.
  - השתתפות בטקס הזיכרון השנתי בהיכל הזיכרון בהר הרצל ביום כ"ח בתשרי, יום הקרב על העיר סואץ במלחמת יום הכיפורים בו נפלו רוב חללי סיירת חרוב.

במטרה לקיים קשר טוב יותר ולהגדיל את מספר חברי העמותה מקרב יוצאי סיירת חרוב 484 התחלנו בתהליך של ארגון ועדכון רשימות יוצאי הסיירת. התהליך נמצא בעיצומו ויש חשיבות עליונה להשלימו ולתחזק את הנתונים כראוי.
כחלק מהרצון לייצר דור המשך ליוצאי הסיירת הוותיקה, ניסינו במהלך השנים האחרונות לחפש דרכים לקרב ולמזג את יוצאי הסיירת של השנים האחרונות. לצערי עד עתה הדבר לא עלה בידינו מסיבות שונות. לדעתי, יש חשיבות עליונה ליצור ולשמר דור המשך באופן זה או אחר.

לפני מספר חודשים הגעתי למסקנה שהגיעה העת לפרוש מתפקידי כיו"ר העמותה ולהעביר את שרביט ההובלה לבא אחרי.

לתפקיד נבחר ישראל גל ממחזור פברואר 70 שמביא עימו ניסיון רב שנים בתחום הניהולי, העסקי והאקדמי. ישראל הוכיח בחודשים שהוא בתפקיד, כשהוסיף נדבך של פעילות על כל מה שעשו קודמיו בתפקיד.

מאחל לישראל הצלחה בתפקידו. אני בטוח שביכולתו להוביל מהלכים ולקדם את העמותה.

אני נשאר חבר בוועד המנהל ואעשה כמיטב יכולתי לעזור לקדם את ענייני העמותה.

בברכת חברים,
שלום קורן

דבר יו"ר עמותת סיירת חרוב ישראל גל

מכתב למשפחות ששכלו את יקיריהם, לוותיקי ולוותיקות סיירת חרוב 484 ובני ביתם

אספר בקצרה על עצמי. בחודש פברואר 1970 התגייסתי לסיירת חרוב וסיימתי בה את המסלול המוכר היטב לכולכם. נשלחתי לקורס קצינים, נשארתי להדריך צוערים בבה"ד 1 ולאחר מכן חזרתי ליחידה ושימשתי כמ"מ של מחזור פברואר 1971 וכן איזו תקופה כסמ"פ בפלוגה מצומצמת של ותיקים. סיימתי את שירות החובה בצה"ל והשתחררתי, אך לאחר מלחמת יוה"כ שלא השתתפתי בה מחמת תפקיד בטחוני בחו"ל, חזרתי לצה"ל לשירות קבע בחטיבת הצנחנים. השתחררתי בשנית ושוב חזרתי לשירות קבע בחטיבת הצנחנים, לתקופה ממושכת, עד שהשתחררתי בשנת 1991. לאחר מכן פעלתי שנים רבות בתפקידי ניהול בסקטור הפיננסי והעסקי ובשנים האחרונות עוסק אני במחקר היסטורי של תולדות ישראל בעת החדשה.

שנים ארוכות לא נמצאתי בקשר מתמיד ומספק עם המשפחות השכולות, עם אנשי הסיירת וגם לא עם העמותה. רק לאחרונה הצטרפתי לוועד העמותה ואני מאד שמח על-כך וביחד עם זאת מצר על שלא שמרתי קשר עקבי מהלך השנים הרבות שחלפו להן לבלי שוב. הצטרפותי לוועד העמותה לאחרונה עוזרת לי להיזכר באנשים הנפלאים של סיירת חרוב, איתם פעלתי בשחר שנות השבעים, אותם הכרתי ואותם אני מוקיר ומכבד עד עצם היום הזה. הצטרפותי לפעילות בעמותה, מסייעת בידי לחוש מחדש את ערך הרעות וערכים חשובים נוספים שבלעדיהם יחידה מתנדבת ולוחמת כחרוב על לוחמיה, תומכי הלחימה שלה ותומכי משאבי האנוש שלה, גברים כנשים כאחד, אינה מסוגלת לעמוד במשימות, הקשיים והאתגרים שנכונו לה. חרוב יכלה גם יכלה לקשיים ולאתגרים - ועשתה זאת בגדול.

בשירותי עתה ובהתנדבות כמו חברי בוועד עמותת סיירת חרוב אקח חלק ביחד איתם במאמץ למימוש מטרות העמותה ובהן בראש ובראשונה: הנצחת הנופלים ותמיכה במשפחות השכולות, פיתוח הזיקות הבין-מחזוריות בין וותיקי חרוב, שימור מורשת הקרב והנחלתה לדורות הבאים, ושימת לב לנפגעים במערכות ישראל וחברינו הזקוקים לעזרה ותמיכה. ביחד עם כל אלה ברצוני להוסיף משימה חשובה ולפעול בשיתוף עם חברי לוועד, ולקרוא לבנינו ובנותינו, נכדינו ונכדותינו, להצטרף לעמותה וליצור במאמץ של כולנו יחד את "דור ההמשך של סיירת חרוב 484". בנוסף אשמח לראות את ותיקות חרוב ובנות "דור ההמשך" מצטרפות כחברות לוועד העמותה ותורמות מיכולתן ומניסיונן. הוועד כולו יעמוד לבחירה מחודשת ב-02.09.2026 וניתנת בזאת ההזדמנות להצטרפות חברים וחברות חדשים.

בכוונת ועד העמותה לקיים בסתיו שנה זו את טקס הזיכרון היחידתי אליו תוזמן סיירת חרוב הסדירה, ובדצמבר נערוך טיול משפחות חרוב לבקעת הירדן תוך צירוף "דור ההמשך של סיירת חרוב 484". טיול זה יכלול כמובן את מורשת הקרב של חרוב וביקור באתרי הזיכרון ובכלל זה ב'גבעת הרעות', במחנה גדי ובחדר הזיכרון ובנוסף, נבקר גם באתרים היסטוריים, נופיים התיישבותיים ואחרים. כמובן שתנאי ראשון ויסודי לקיום טיול זה הוא שקט ביטחוני גזרתי ואילו התנאי השני הוא אבטחה צמודה למטיילים. התנאי הראשון אינו בשליטתנו כמובן ואילו התנאי השני מטופל. אני רואה באירוע זה תרומה פוטנציאלית חשובה לחיזוק הקשרים הבין-מחזוריים ובינם לבין ועד העמותה, לשימור מורשת חרוב והנחלתה לדורות הבאים, ולעידוד הצטרפות צעירינו בעודם חווים את נפלאות הבקעה, לעמותה שלנו כך שיהוו את "דור ההמשך" ויפעלו כתף אל כתף עם ותיקי היחידה למען חיזוקה והמשך פעילותה.

ברצוני לברך ולהודות למירון קורנר וצביקה צוק על התנדבותם, עשייתם ותרומתם רבת השנים. תודות לשלום קורן, יו"ר העמותה היוצא, על שהקדיש מזמנו, מרצו ויכולותיו ועל כי "משך בעול" לקידום העמותה משך תקופה ארוכה ומאתגרת. יישר כוח לכם בשם כל ותיקי סיירת חרוב.

בברכה רבה ורעות גדולה

ישראל גל, יו"ר עמותת סיירת חרוב 484

טל. 052-4744555

"קצין וג'נטלמן" -

תא"ל (בדימוס) יהודה בר

כתב: ישראל שי (שיבק) (מייסדים)

הקדמה

בקיץ 1970 החליף "י-ב" (יהודה בר) את יוסי קולר בפיקוד על סיירת חרוב, והוליך את הסיירת כשנתיים, עד יולי 1972. בשורשיו איש ההתיישבות העובדת אשר את עיקר שנותיו עשה בצה"ל. משך כל שנות שירותו בצבא ידוע היה יהודה בכינויו "י-ב", אז שאלתי מדוע ומאין? שכן, ראשי התיבות ברורים - אולם מהו המקור? ובכן, כך הדבר: שותפו לחדר בתקופת של"ת (במסגרת גרעין נח"ל) בצאלים החל לכנותו "י-ב" ומאז נטמע ונחרט השם.

כשפנה אלי צביקה צוק כדי שאכין עבור ביטאון העמותה כתבה על "י-ב" - נוהג שהוחל על-ידי צוות הביטאון כבר בתחילת דרכו, להבאת סיפור חיים על דמות מקרב לוחמים ומפקדים בסיירת ובתוך כך גם מפקדי היחידה - התחלתי מיד. את "י-ב" אני פוגש לעיתים וחשבתי כי נקדיש מפגש אחד או שניים לשיחה ממנה אוכל להכין כתבה לביטאון. טעיתי. טעיתי בגדול!! רק לשם הכנת הכתבה נפגשנו מספר פעמים והשלמות/הבהרות בוצעו טלפונית. ממפגש למפגש ומשיחה לשיחה הבנתי עד כמה כבדה, עשירה ומשכילה המשימה הזו. האיש עתיר תפקידים, משרות ומעש. הן במשך עשרות שנות שירות בצה"ל והן במשך עשרות שנות שירות ציבורי והתנדבות לטובת הקהילה. אני רק שאלתי - והוא רק ענה והלכו הדברים והתרחבו. אודות נושאים ואירועים שמוכרים לי שמעתי ולמדתי ממנו עוד רבות - ואודות מה שלא הכרתי כלל נגלו לי פרקים בחיי "י-ב" (האיש, מהצנועים שאני מכיר) עליהם שמעתי ולמדתי לראשונה. הכל חשוב שיועלה על הכתב ולא יימחק, אולם קצרה היריעה. על "י-ב" אפשר לכתוב ספר ביוגראפי - ואילו כאן, על הכתב, אני מעלה, בתמצית, עיקרי אירועים וציוני דרך בדרכו, פועלו ודמותו של מי שמשך עשרות שנים עשה לביטחון המדינה והיה גם מפקדה של סיירת חרוב.

"י-ב" אינו מאלה המנהלים יומן ומעלים "כל פִּיפְּס" על הכתב. הוא מקבל תפקיד, נרתם בכל מאודו לביצוע - וממשיך הלאה למשימה הבאה. כך לאורך עשרות שנים והוא כבר בעשור התשיעי (בריאות איתנה וארכיות ימים). אם בכתבה זו נפלה פה ושם טעות בשחזור הדברים, הרי שבדרך-כלל היא תהיה כרונולוגית ולא עובדתית. עם הקורא הסליחה על כך והתנצלות הכותב ו"י-ב".

שורשים

"י-ב" נולד ב-1940 בפתח תקווה, בן לאנשי ארץ-ישראל העובדת אשר ב-1925 עלו לארץ מאוקראינה כנערים. השניים הגיעו באנייה לחיפה, הצטרפו למשאית אקראית שיצאה מהנמל לפתח-תקווה ושם השתקעו בתחילת דרכם כאן. באוקראינה הייתה משפחת אביו של "י-ב" (אז, ברינג - עד אשר הוחלף השם על-ידי אביו של "י-ב" ל-בָּר) בעלת אחוזה חקלאית. מתוך ששת אחיו (דודיו של "י-ב") היה אביו של "י-ב" זה אשר עסק בחקלאות. בארץ התמחה האב בפרדסנות, היה מנהל-עבודה, אולם שאף להקמת משק עצמאי משלו. ואכן, ב-1934 במסגרת מיזם "התיישבות האֶלֶף"[1] - רכש האב נחלה בכפר מע"ש (מושב-עובדים-שיתופי, משיק לשכונות פתח-תקווה) והפך לחקלאי עצמאי לכל ימיו. שם גם גדלו וחונכו שלושת ילדיו: "י-ב" ושתי אחיותיו.

הוא היה אז ממש ילד, אך זוכר עדיין את בסיס הצבא האוסטרלי שהיה סמוך לכפר[2]. על החיילים האוסטרלים אומר "י-ב": "הם לא העיקו. חילקו סוכריות וריבה." עשרות שנים לאחר מכן, בהיותו כבר "גנראל ישראלי" בשליחות המדינה, יכיר את הצבא הזה מקרוב.

1 מיזם ציוני בסוף שנות ה-20 תחילת ה-30 של המאה הקודמת שנועד ליישב כ-1,000 משפחות פועלים חקלאיים על הקרקע, בעקבות המשבר הכלכלי והאבטלה בקרב פועלים עבריים, ובכך גם לחזק את ההתיישבות היהודית הכפרית על-ידי משקים קטנים, עבודה עצמית ועזרה הדדית.

2 האוסטרלים פעלו בארץ-ישראל כחלק מכוחות חבר העמים הבריטי, תחת הפיקוד הבריטי במזרח התיכון.

את לימודיו היסודיים החל "י-ב" בבית-הספר בכפר מע"ש. במלחמת העצמאות נתפס בית-הספר על-ידי חטיבת "אלכסנדרוני" ואת לימודי כתה ב' הוא וילדי הכפר לא עשו כלל. בכתה ג' למדו בבית-ספר הֶס בפתח-תקווה ואחר-כך שבו ללמוד בכפר. את לימודיו התיכוניים עשה בבית-ספר עין-גנים.

צה"ל

גדוד 50

"י-ב" התגייס לצה"ל ב-1958. מהיותו חבר גרעין נח"ל ועוד טרם הגיוס הוכלל ב"אחוזים" המיועדים לתפקידי פיקוד ובכך, למעשה, מתנתקים מהפעילות ההתיישבותית של כלל הגרעין. הוא הוצב בגדוד 50 (אז נח"ל מוצנח - שיוך לחטיבה 35), סיים טירונות בת כחצי שנה, קורס מ"כים וקורס מש"קי חבלה. שירות בצבא הקבע לא עמד כלל על הפרק באותה עת. את רוב חופשותיו באותה תקופה עשה "י"-ב" במשק ההורים שם עסק בגידול ירקות (כולל ליצוא), הדרים ומשק חי (רפת ולול). תוכניתו האישית הייתה לסיים את שירות החובה ולהצטרף לחבריו בגרעין הנח"ל בקיבוץ עמיעד. בניגוד לתכנוני "י-ב" עמדה תכנית המג"ד דאז (מנו שקד) לשגרו לבה"ד 1 במגמה להותירו בצבא. אפיזודה מאותה תקופה מעלה "י-ב" מן העבר הרחוק ומספר: "הייתי אז סמל חבלה בגדוד (50), כשתוכננה פעולה רבת-היקף ברמת הגולן שתבוצע על-ידי חטיבה 35. במהלך ההכנות והתרגילים לביצוע הפעולה קבע המג"ד כי בגין הסירוב ללכת לבה"ד 1, אישאר 'שומר מאהל'. הפעולה בוטלה - אך אני התרציתי, הלכתי לבה"ד 1 ושבתי לגדוד 50 כ-מ"מ." בהמשך סיים "י-ב" השתלמות בחיל ההנדסה ושב לגדוד 50 כ-מ"פ.

פלחה"ן 35

ב-1963 קיבל "י-ב" את מחלקת חה"ן 35 והפך אותה לפלוגה (פלחה"ן) שבסיסה היה בתל-נוף[3]. בין ישראל לירדן שרר אותה עת משטר שביתת נשק. אולם ירדן לא הקפידה בכך ומצידו המזרחי של הגבול, לרבות ירושלים החצויה, בוצעו ירי מטווחים שונים, מיקוש והפעלת מטעני צד על דרכי פטרולים ובשטחים חקלאיים, חדירות ליישובי ספר ועוד. חלק מהתקיפות בוצעו על-ידי צבא ירדן ואחרות בעיקר על-ידי הפת"ח. ישראל לא הכילה. הן כהתראה, הן לשם הדגשת האחריות בה נושאת ירדן ולשם יצירת הרתעה הגיב צה"ל וביצע שורת פעולות גמול בהן השתתפה הפלחה"ן בפיקוד "י-ב". בין היתר בג'נין ("מבצע צוק סלע"), תקיפת חורבת משטרת ראפעת ("מבצע אלפא"), פיצוץ 11 בארות מים בקלקיליה, ובפעולת סמוע פיקד "י-ב" על כוח החבלה המטכ"לי בגזרה הצפונית של זירת הפעולה.

ב-1964, במסגרת תרגיל "פעילות מעבר לקווי האויב" (מהמשימות להן יועדה הפלחה"ן), בפיקודו של "י-ב" ובאמצעים דלים המצויים בידי כוח הנדסה מוצנח, פרצה פלחה"ן 35 ציר תנועה (לרכב שטח) - מקרקעית המכתש לפינתו הדרומית. שם הציר: "מעלה אברהם" ניתן כמחווה לאברהם קריניצי, ראש עיריית רמת-גן, העיר המאמצת של הצנחנים. בראש המעלה הוקמה אנדרטה לכבודו של קריניצי.

בתום שנתיים סיים "י-ב" את תפקידו ויצא בשליחות המדינה לחו"ל.

לוחמי פלחה"ן 35 בראש "מעלה אברהם" לכבודו של קריניצי

סיירת חרוב - הצעה....

ב-1966 יועד סרן "י-ב" לתפקיד סמג"ד 50. הוא נקרא לאלוף הפיקוד, עוזי נרקיס, שהציע לו את הפיקוד על סיירת חרוב - וסירב. עשרות שנים חלפו מאז

3 כשלוש שנים לאחר מכן מוקמו מגורי לוחמי סיירת חרוב בקסרקטין צמוד למגורי לוחמי הפלח"ן (אז בפיקודו של איציק מרדכי). בין שתי היחידות שררו "יחסי שכנות" ממש טובים.

ועד עתה תָּמֵהַּ "י-ב" מאין נמצא לו, קצין בדרגת סרן, העוז לענות בשלילה להצעת האלוף. הוא העדיף את התפקיד בגדוד 50 ואף לא שיער אז כי לימים עוד יגיע לפקד על סיירת חרוב, כמג"ד.

איראן

במחצית השנייה של שנות ה־60 של המאה שעברה, ועד מהפכת חומייני ב-1979, שררו בין ישראל לאיראן קשרים טובים מאוד, אם כי חשאיים. בין שתי המדינות התקיים שיתוף פעולה הדוק בתחומי הביטחון והמודיעין - הן הצבאי והן בנושאי ביטחון הפנים - הכלכלה, החקלאות והמזון, תעשייה ובנייה לסוגיהן, תעבורת נפט מאיראן לאילת ומשם באפיק יבשתי (צינור קו אילת-אשקלון ומכליות כביש) ליעדים באירופה ועוד. בתוך כך פעלו באיראן יועצים צבאיים מישראל[4], בוצעו הכשרות מקצועיות לאנשי שירותי הביטחון איראנים בישראל וטהרן ופעילויות נוספות. כל זאת תחת מעטה סודיות וצעדי זהירות שננקטו על-ידי שתי המדינות בשל לחץ העולם הערבי והמוסלמי על איראן. על המומחים הצבאיים ששוגרו לאיראן נמנה גם "י-ב". בתקופה שממחצית 1965 ועד תחילת 1966 שהה "י-ב" באיראן פעמיים, כשלושה עד ארבעה חודשים בכל נסיעה.

צוות היועצים הישראלים - קציני צה"ל ואנשי מוסד, בפיקודו של תא"ל (בדימוס) צורי שגיא[5] - התגורר בטהרן ועסק בייעוץ מקצועי, הדרכה ואימון כוחות מיוחדים איראנים (שאומנו גם על-ידי האמריקנים) וכוחות כורדים שפעלו נגד ממשלת עירק בדרישה לקבלת אוטונומיה. למניעת כניסת אנשי הצוות הישראלי לשטח עירק, הובאו הכורדים, תחילה, לשטח איראן. מאוחר יותר שונתה ההחלטה והצוות פעל בתוך עירק בשטח שנשלט בחלקו על-ידי הכורדים - וחלקו היווה זירת עימות.

היה זה סבב ראשון של "י-ב" באיראן. הוא עוד ישוב לשם.

איראן - מימין לשמאל: צורי שגיא, יעקב נימרודי, ר' אמ"ן האירני, "י-ב", אנשי מוסד

פלחה"ן 55 - מלחמת ששת הימים

חטיבה 55 הוקמה בחורף 1966[6] בפיקודו של אל"מ מרדכי (מוטה) גור ז"ל[7]. הסמח"ט משה פלס (סטמפל)[8] החליט להקים פלחה"ן ו"י-ב" נקרא לביצוע ההחלטה. הוא הקים את פלחה"ן 55 עם קבוצת לוחמים ומפקדים אשר את שירות החובה עשו תחת פיקודו.

מהפך בחיים האישיים - באותה תקופה הכיר "י-ב" את ורדה שהייתה אז מש"קית ביחידת רכב מילואים בשירות קבע. את השידוך בין השניים יזם משה פלס (סטמפל) ז"ל שהיה אז סמח"ט 55. "אתה

4 הן לשם הדרכת הצבא האיראני (שאומן גם ע"י האמריקנים) והן משום שקיים היה עניין משותף לאימון צבאי של לוחמים כורדים בטריטוריה העירקית.

5 צורי שגיא (שינקין); קצין צה"ל בדימוס בדרגת תת-אלוף, שכיהן כמפקד חטיבת צנחנים במילואים (317), וכמפקד מרחב שלמה. ידוע בעיקר בשל ביצועיו הצבאיים יוצאי הדופן כיועץ למורדים הכורדים בעירק - שהיוו גורם מרכזי בהקמתה של האוטונומיה הכורדית בשנות השישים ובהתמודדותם היעילה מול הצבא העירקי בשנות השבעים.

6 "עוצבת חוד החנית" חטיבת צנחנים במילואים.

7 לימים הרמטכ"ל ה-10 ומאוחר יותר שר בממשלות ש. פרס ו-י. שמיר.

8 משה פלס (סטמפל) ז"ל היה מראשוני הצנחנים, בעל עיטור העוז. במלחמת ששת הימים היה סמח"ט והניף את דגל מדינת ישראל על הכותל המערבי. נפל ב-1968, במהלך מרדף בבקעת הירדן, בהיותו מפקד גדוד הנח"ל המוצנח (גדוד 50).

רואה את החיילת הזו"? שאל סטמפל את "י-ב", "היא תהיה אשתך". כעבור כשנה נישאו והנם הורים לשתי בנות.

ביוני 1967, עם כוח שכבר גובש, יצא "י-ב" למלחמת ששת הימים. תוכניות מבצעיות "באו-והלכו". חטיבה 55 תוכננה לצנוח מערבית לאל-עריש כדי לחסום בפני הצבא המצרי את האפשרות להניע כוחות מזרחה לכיוון רפיח. פלחה"ן 55, בפיקודו של "י-ב", חוברה לגדוד טנקים ומשימתה הייתה להכשיר את הדרך מהחוף לעמדות הטנקים ולהניח מיקוש כחלק מחסימת הציר כאמור. כל הכוח המתין על נחתות בנמל אשדוד. אחת האפיזודות הזכורות לו היא טנקי איאמאיקס (AMX)[9] עולים באש. צה"ל של אותם זמנים לא היה מיומן בלוגיסטיקה הנדרשת להעברת הטנקים הללו בדרך הים ומשהותקן להם איטום (נגד מים, לעלייה/ירידה מהנחתת) התחממו המנועים והחלו להידלק. בבוקר שלמחרת בוטלה משימת הצניחה.

המשימה החדשה הייתה ירושלים: כוננות להבקעת הקו העירוני בגזרת בית-הספר לשוטרים - מעבר מנדלבאום[10], חבירה לכוח שישב דרך קבע בהר הצופים[11] ומוכנות לכיבוש העיר בעתיקה.

משימה ראשונה: פריצת שדה מוקשים (נגד רכב ונגד אדם). הפלחה"ן חולקה לשניים. כוח בפיקודו של "י-ב" שלחם בגזרת בית-הספר לשוטרים וגבעת התחמושת - וכוח בפיקוד הסמ"פ, אביק טוכמן, שהצטרף לאחד מגדודי החטיבה ולחם בגזרת שמואל הנביא/מאה שערים/מעבר מנדלבאום. הכוח בפיקוד "י-ב" פרץ ציר תנועה בשדות המוקשים שמצפון לבית-הספר לשוטרים. נוכח ריבוי בזנט"ים ותלתליות הם ביצעו את פריצת הנתיב עם דְקָרִים. כשהאמצעים המצויים לרשות הַפַּלְסִים הנם ידיהם בלבד, "ניקיון אבסולוטי" היה כמעט בלתי אפשרי. הראשון שעלה על מוקש היה המח"ט, מוטה גור ז"ל, שלמזלו לא נפגע ועלה עם צוותו על רכב אחר. בהמשך הצטרף הכוח בפיקוד "י-ב" לטיהור עמדות במורדות המערביים של גבעת התחמושת. הלחימה נגד הלגיון הירדני הייתה קשה. לא רק לחימה ביעד מבוצר, בשטח בנוי וירי צלפים, אלא שגם ניחתה עליהם אש מרגמות. בנוסף ללוחמי הפלוגה הצטרפו אל "י-ב" 12 קצינים, ללא תפקיד מוגדר, שסייעו מאוד. לאחר תום הקרב בגזרת בית-הספר לשוטרים וגבעת התחמושת עבר הכוח ללחימה במוזיאון רוקפלר. גם כאן הייתה לחימה קשה. כוח מרגמות ישראלי טעה ובמקום ירי על חומות העיר העתיקה - ירה על המוזיאון והרג שלושה לוחמים. בהמשך באה הפריצה דרך שער האריות לעיר העתיקה. השער היה פתוח אולם הטנק שהוביל את הכוח הרגלי לא הצליח לעבור ונתקע בין שתי המזוזות. הייתה כוונה לבצע פיצוץ כדי לאפשר את מעבר הטנק מתאר "י-ב", אולם טרם שנערכו לפיצוץ חצו לוחמי חט' 55 את החומה אל תוך העיר העתיקה בזחילה תחת הטנק ובתנועה מהירה בחלל שבינו למזוזות. את הלחימה בתוככי העיר העתיקה משחזר "י-ב" כ"קלה יותר".

בקריאת "הר הבית בידינו"[12] הסתיים למעשה הקרב. עם שחרור ירושלים המזרחית עלתה החטיבה צפונה, להצטרף לכוחות שפעלו ברמת הגולן. נקודת הכינוס הייתה במשטרת טבריה, שם נמסר להם כי חטיבה 80

---

9 טנק צרפתי שהיה בשימוש בצה"ל. קל, יביל אוויר (אולי...), שיכול לשמש גם כמשמיד טנקים.

10 מעבר הגבול המרכזי בירושלים בין ישראל לירדן בשנים 1948-1967 בתקופה שבה העיר הייתה מחולקת. היה ממוקם בצפון העיר, סמוך לשכונת מוסררה, ושימש למעבר דיפלומטים, אנשי או"ם, צליינים, חולים ואנשי דת בין מערב ירושלים הישראלית למזרח ירושלים הירדנית. נקרא לזכר בית משפחת מנדלבאום, שנהרס בקרבות תש"ח. המעבר בוטל לאחר מלחמת ששת הימים.

11 עד 1967 היה ההר מובלעת ישראלית בתוך שטח ירדני במזרח ירושלים. על-פי הסכם שביתת הנשק, ההר היה אמור להיות מפורז והוחזק שם כוח ישראלי קטן שהוגדר רשמית כשוטרים, אך בפועל כלל גם אנשי צה"ל במסווה. הכוח שמר על מתחמי האוניברסיטה העברית ובית החולים הדסה הנטושים ברובם. הקשר עם מערב העיר נשמר על-ידי חילופי כוחות והספקה אחת ל-14 יום ופעילות מודיעינית. תוכניות לחילוץ הכוח הזה היו גם בעתות "אי-לחימה". עם פתיחת המלחמה היה חשש כבד כי הירדנים ינסו לכבוש את המובלעת ולחסל את הכוח הישראלי.

12 את הקריאה "הר הבית בידינו" השמיע אל"מ מוטה גור ז"ל, מח"ט 55, ברשת הקשר לאחר שכוחות הצנחנים פרצו לעיר העתיקה, הגיעו להר הבית ולכותל והשתלטו על המקום.

עלתה כבר לרמה[13] ומשימת חט' 55 בוטלה. הפלחה"ן בפיקודו של "י-ב" שבה עם כלל החטיבה דרך בקעת הירדן לירושלים, למסדר סיום בכותל המערבי.

איראן 2

בסתיו 1967 יצא "י-ב" לסבב שני באיראן ושהה שם מספר חודשים. מושב הקבע של הצוות עליו נימנה היה בעיר חאמאדאן[14], כ-300 ק"מ דרומית מערבית לטהרן. משך מספר חודשים עסק בהדרכת לוחמים כורדים, בעיקר בתו"ל חי"ר עד רמת פלוגה. רבים מהחניכים היו בדרגות פיקוד. ביניהם (אחת מחוויותיו של "י-ב") קצין שהיה בצבא העירקי במלחמת העצמאות ולחם נגד צה"ל באזור תל קָאקוּן שבשרון[15].

במהלך השהייה באיראן חצה "י-ב" עם נציגי המוסד את הגבול לכורדיסטן העירקית במעבר חאג'י עומראן (HAJI OMRAN)[16] המרוחק כ-1,000 ק"מ ממערב לטהרן. מטרתם העיקרית הייתה לימוד השטח. עטויי לבוש מקומי ותוך כדי הדרכה עסקו באיסוף נתונים - ושבו לאירן.

איראן - "י-ב" (במרכז)
מדריך אנשי צבא איראנים בנושאי חבלה

סמג"ד 890

עם שובו לישראל מונה "י-ב" לסגנו של דן שומרון ז"ל, מג"ד 890. הייתה זו תקופת מלחמת ההתשה וכמו בכל הצבא גם פעילותו של "י-ב" הייתה אינטנסיבית ביותר. כסגן, לכאורה היה אמון יותר על הפעלת מערך תומכי הלחימה, השלישות, ת"ש וכיו"ב'. אולם האיש הוא ממפקדי השטח. חדור מטרה, יזם, שקול ומסוג הקצינים שאינו ממתין אלא נוטל פיקוד ומוביל.

כך היה גם משך כל שירותו בצבא ובכל התפקידים שביצע. "בהיותי סגן" אומר "י-ב" "שרתו תחתי מקצוענים מסורים שעשו מלאכתם נאמנה." "כך יכולתי להיות מעורב גם כמפקד על כוחות בשטח, במשימות מבצעיות ולחלוק טוב יותר את העומס עם מְפַקְדַי." בתקופת היותו סמג"ד 890 ביצע הגדוד מכלול משימות במספר זירות, במאפייני שטח משתנים ונוכח צבאות סדירים וארגוני טרור הנבדלים זה מזה באופיים, ביכולותיהם ובדפוסי פעולתם.

בקעת הירדן - מיד לאחר מלחמת ששת-הימים החלו ארגוני המחבלים בסיוע צבא ירדן למקש את הדרך שנפרצה לאורך הירדן. צה"ל ספג אבדות וכך גם סיירת חרוב באותה תקופה. עקומת התקיפות והחדירות ממזרח לירדן הלכה ועלתה וגדוד 890 ירד לבקעה. הגבול היה פרוץ אז לחלוטין ובמגמה לבלום את הפעילות ההתקפית ממזרח, החלה הקמת מוצבים שאוישו על-ידי גדוד 890 וכוחות מילואים. מפקדת הגדוד פעלה תחילה ממשטרת יריחו (ולעיתים גם "ארחו" את סיירת חרוב) ומשימות הביטחון השוטף שביצעו כללו סיורי "גישוש-טשטוש", מארבים משני צידי הירדן, חדירות למטרות מיקוש על דרכי התנועה של צבא ירדן, חיסול וסיכול חדירות מחבלים מערבה באמצעות מרדפים.

עזה - במהלך 1968 פעל "י-ב" כסמג"ד 890 גם בעזה. לדבריו, באותה תקופה עיקר הפעילות שם כללה סיורי נוכחות והרתעה, התמודדות נוכח מיידי אבנים ופעילות סיכול ומעצרים עם השב"כ. מאוחר יותר, 1969, שב "י-ב" עם הגדוד לעזה לסבב נוסף. את משימות תקופה זו הוא מתאר כ-More of the same ביחס לפעילות מספר חודשים קודם לכן ומסיים במשפט "זה לא היה אינטנסיבי כפי שהייתה הפעילות בבקעה."

כראמה - במרץ 1968 בוצעה פעולת כראמה ("מבצע תופת"). על גדוד 890 הוטלה משימת כיבוש הגזרה המזרחית של העיירה כראמה. ההתנגדות שם הייתה דלילה ביותר מספר "י-ב". סיימנו את המשימה עם פצוע אחד בלבד.

13 "עוצבת נשר" או "הצפונית" חטיבה 226 חטיבת צנחנים במילואים. במלחמת ששת הימים - חטיבה 80.
14 HAMEDAN - שם קברו של מרדכי.
15 קאקון; היה אז כפר ערבי, סמוך למושבים גן יאשיה ואומץ, כ-2 ק"מ מדרום-מזרח לקיבוץ המעפיל.
16 מעבר גבול בצפון־מזרח עירק, באזור הכורדי של מחוז אירביל, סמוך מאוד לגבול עם איראן.

בקעת הירדן - שוב... - לאחר אימון גדודי ברמת-הגולן ירד גדוד 890 לבקעה שנית, והשתכן במחנה ירדני נטוש (לימים מחנה "גדי" בו גרו כבר חלק מלוחמי סיירת חרוב שפעלו בבקעה[17]). הפעילות נסקה ללא הכר מספר "י-ב". איוש המוצבים ותצפיות, עלייה במיקושים, במרדפים אחר חודרים ובמארבים משני צידי הירדן[18].

אחד הקרבות עליהם הוא מספר היה ניסיון המחבלים לכבוש את מוצב "טובלן" הממוקם עד היום במקומו דאז מעבר לגדר המערכת, סמוך למפגש נחל תרצה עם נהר הירדן. במאי 1968 ניסה כוח מחבלים לכבוש את המוצב. בקרב שנערך שם נפל לוחם צה"ל. ניסיון כיבוש המוצב כשל וחוסלו מעל 15 מחבלים.

ב-20 דצמבר 1968, נר ששי של חנוכה, הוביל "י-ב" את המרדף בו נפל סא"ל צביקה עופר, מפקד סיירת חרוב. סיור בוקר (גישוש) של סיירת חרוב גילה את עקבות החודרים ובמקביל לתנועה על העקבות דווח למפקדות החטיבה והסיירת. כוח תגבור מגדוד 890 שהגיע לזירה הצטרף לאנשי הסיירת ובפיקודו של "י-ב" המשיכו, ככוח מעורב, בתנועה על העקבות שהובילו לתוך ואדי קלט (נחל פרת). במהלך המרדף הגיע לזירה גם צביקה עופר. הכוח המעורב (890 בפיקודו של "י-ב"/כוח חרוב בפיקודם של זוהר לפיד וצביקה עופר) התפצל לסריקות בתוך ומעל הוואדי ועם חשיכה צרו על האזור בו נמצאו החודרים. למחרת, במהלך הקרב עם חולית המחבלים נפל מפקד הסיירת. חולית החודרים חוסלה.

מבצע אירון - עוד מבצע, אחד מני רבים, אותו זוכר "י-ב" היטב מתקופת שירותו כסמג"ד 890. בעקבות פיגועים וירי קטיושות משטח ירדן, כולל הפגזת אילת בתחילת נובמבר 1968 וניסיון פיגוע במפעל האשלג בסדום בסוף אותו חודש, הוחלט להבהיר למלך חוסיין שישראל רואה בירדן אחראית לפעילות המחבלים היוצאת משטחה.

בליל 1-2 דצמבר 1968 יצא כוח פשיטה של צה"ל, כולל גדוד 890, על מסוקים לירדן ועל הציר עקבה-עמאן (סמוך למעאן) פוצץ שני גשרים (כביש וגשר רכבת). בכך ניתקה הדרך היבשתית לנמל. בלט במבצע זה השימוש ב"מזלף"[19].

סיני; תעלת סואץ - בנוסף להפגזות מוצבים על-ידי המצרים, חצו חוליות קומנדו מצריות את התעלה לשם תקיפת מוצבי צה"ל הפזורים לאורכה, לביצוע מארבים וחטיפת שבויים ובמספר היתקלויות אף הצליחו.

לאחר פעילות אינטנסיבית ביותר שדרשה מאמץ מיוחד מלוחמי ומפקדי הגדוד - נוכח העומס המבצעי הכבד שהוטל עליהם בבקעת הירדן וברצועת עזה ובצד כך גם קיום תוכנית אימונים - ירד "י-ב" עם גדוד 890 לסיני. הם התמקמו במִיתְלָה (אותה עת התמקם גדוד 202 בִּבָּלוּזָה) ועסקו במשימות לאורך תעלת סואץ ומעבר לה בתוך מצרים. מתאר "י-ב": "הגדוד עסק בסיורים לאורך התעלה, תגבור מוצבים ומארבים. היו לנו מספר היתקלויות - אך ללא נפגעים."

הגדוד שהה בגזרה זו כחודשיים ובמהלך התקופה, בפיקודם של המג"ד (דן שומרון) ו-"י-ב", השתתף בפשיטת צה"ל על 3 מוצבים מצריים בגדה המערבית של מפרץ סואץ, על רצועת החוף מראס זעפרנה - אל ראס ע'ריב, מול ראס סודר. חציית המפרץ בוצעה במסוקים. בהמשך הגיע הכוח ליעד בחשאי, המצרים הופתעו ובקרב נהרגו 13 חיילים מצרים, שניים נישבו ואחדים ברחו. כוח צה"ל השמיד את המבנים והתשתיות במוצבים. חשוב מכך הייתה תפישת השבויים המצרים לשם מו"מ להחזרת שבויי צה"ל.

סיירת חרוב

קבלת פיקוד - בקיץ 1969, לאחר שתי שנות לחימה בלתי פוסקת בזירות שונות סיים "י-ב" את תפקידו כסמג"ד 890 ונשלח לקורס פו"מ. עם סיום הקורס,

---

17 אותה תקופה פעלה סיירת חרוב (בפיקוד סא"ל עמוס נאמן) הן בגב ההר והן בבקעה. תחילה התגורר כוח הסיירת במשטרת יריחו ובהמשך עברו למחנה גדי.

18 לבד מפעילות במוצבים - בכל המשימות הללו הייתה פעילה מאוד סיירת חרוב, בפיקודם של עמוס נאמן, תקופה קצרה צביקה עופר ולאחריו יוסי קולר.

19 מטען חבלה מיוחד, דמוי חבית, מוטס, במשקל כ-500 ק"ג בעל אפקט של מטען חלול, שיועד לפיצוץ גשרים ומתקנים כבדים.

בקיץ 1970, החליף "י"-ב" את יוסי קולר בפיקוד על סיירת חרוב. סגנו, למשך מספר חודשים, היה שייקה ארז שהוחלף על-ידי חיים אורן (איבן) ז"ל אשר מספר שנים מאוחר יותר, במהלך מלחמת יום-הכיפורים, היה מפקד סיירת חרוב.[20] מח"ט הבקעה אז היה אל"מ עוזי עילם שמאוחר יותר הוחלף על-ידי אל"מ משה יוסף. חרוב הייתה אז, עדיין, גדוד פיקודי - אך למעשה פעלה ת.פ. חטיבת הבקעה. על חרוב באותה עת אומר "י-ב" ומסכם: "קיבלתי גדוד ברמה מבצעית גבוהה, לוחמים ומפקדים שעמדו היטב במבחנים מבצעיים משך כל תקופת המרדפים וכלל הפעילות בבקעה. קולר עשה עבודה טובה." כמפקד על יחידה שפועלת מבצעית ללא הפסקה 24/7, אין למפקד הנכנס "ימי חסד." את אשר תצליח ללמוד בהעברת התפקיד מקודמך, תצליח - את השאר תשלים "תוך כדי תנועה ואש" וכפי שתביא מניסיונך, כישוריך ושיקול דעתך המקצועית. ללא שהיות "י-ב" נכנס מיד לפעילות מלאה. את הבקעה, המשימות הנדרשות ואופי הלחימה הוא הכיר היטב. הוא כבר היה שם.

מזרח ים-המלח - ככל שחסימת הבקעה בפני חודרים מירדן עובתה והתייעלה, גברו ניסיונות חדירה מים המלח לאזור יהודה ודרום הר חברון. עוד טרם תקופת פיקודו של "י-ב" בוצעו על-ידי הסיירת בפיקודו של קולר מספר חדירות אל מזרח ים-המלח (מבצעי "קרדינל"). בתקופת פיקודו של "י-ב" נחסמה הבקעה כמעט כליל ומבצעי חציית ים-המלח מזרחה - פעילות שבמהלכה בוצעו מארבים וסיורים רגליים ממזרח לים - הלכו ותכפו. במהלך תקופת פיקודו של "י-ב" חצו לוחמי סיירת חרוב את ים המלח מזרחה כ-10 פעמים. המשימה הזו בוצעה בלעדית על-ידי הסיירת והם לא ויתרו. המטרה הייתה איתור מחבלים וסיכול חדירות דרך התווך הימי מערבה, בעודן באיבן. מדי פעם פגשו אזרחים, בעיקר חקלאים, שתוחקרו, עוכבו מעט ושוחררו. ניסיון חדירה אחד מהים סוכל וחולית המחבלים נתפשה.

בקעה רגועה - סיורי "גישוש-טשטוש" המשיכו. סיורי בוקר שודרגו ולפני ביצוע הסיור הרכוב בוצעו סיורים אווריים באמצעות מסוק (אָלוּאֶט צרפתי) בגובה כ-100 רגל, מה שתרם ליעילות הסריקות, שיפור היכולת לגילוי מוקדם של מטעני צד, מארבים, התארגנויות עוינות (משני צידי הנהר) לו"ז הפעילות ועוד. פעמיים בתקופתו של "י-ב" כמפקד הסיירת נתגלו עקבות חודרים, אירועים שהסתיימו בתפישתם.

ספטמבר השחור - במהלך 1970 החלו ארגוני הטרור - בראשם אש"ף - "להרים ראש" ולהתנהג בירדן כמדינה-בתוך-מדינה, עד כדי איום על בית המלוכה הירדני. העימותים בין צבא ירדן לארגונים הלכו והחריפו ובספטמבר 1970 התחוללו קרבות קשים בעמאן ובאזורים נוספים, בהם נהרגו אלפים. התערבות סורית קצרה (שכוונתה הייתה להושיע את המחבלים) חדלה מיד עם "הפגנת שרירים" ישראלית נוכח הצבא הסורי. ארגוני המחבלים הפלסטינאים דוכאו על-ידי צבא ירדן, והנהגת אש"ף גורשה ללבנון. לוחמי סיירת חרוב עמדו במצב חדש. "היפוך יוצרות." הגיעו הדברים לכך שמחבלים מירדן נסו על נפשם לישראל. רבים מהם נימשו מהירדן או נתפשו על הגדה המערבית על-ידי לוחמי הסיירת והתחננו על חייהם. מכאן הועברו למ"צ וחקירות שב"כ.

לאחר "ספטמבר השחור" ביצעה הסיירת עוד שניים-שלושה מרדפים והחודרים חוסלו. ככוח מתגבר פעלה היחידה בסיוע לסיירת אגוז בלבנון ורמת הגולן. אחד ממארבי הדגן של חרוב חיסל חולית חודרים. עם השינוי בבקעה ההולכת ושקטה הרחיבה היחידה את פעילותה עם שב"כ בגב ההר. מעצרים, חשיפות אמל"ח וחיסול חוליה באזור בית לחם.

תרגיל גדודי - סיירת חרוב הוקמה באפריל 1966 בתוך חטיבה 35. במרץ/אפריל 1967 הפכה הסיירת ליחידה פיקודית ובתקופת פיקודו של עמוס נאמן, מספר חודשים לאחר מלחמת ששת הימים, החלה להתגבש (ארגונית ובכפיפות ישירה לפיקוד המרכז) כגדוד. תחת פיקודו של קולר הייתה חרוב כבר גדוד אך מפאת עומס משימות לא נמצא הזמן להשלמת כלל האימונים הנדרשים ובוודאי לא לאימון יחידתי (גדודי) מלא. במחצית השנייה של 1970 החלה רגיעה בבקעה ובתקופת פיקודו של "י-ב" - בהיות חרוב כבר

---

20 תא"ל חיים אורן (איבן) ז"ל - קצין צנחנים אשר בין השנים 1970-1971 שירת כסגנו של "י-ב" בפיקוד על סיירת חרוב. בתחילת מלחמת יום הכיפורים היה מוצב ב"בור" ובמהלך המלחמה מונה למפקד הסיירת. בפיקודו חצתה היחידה את תעלת סואץ, לחמה ב"חיץ החקלאי" ופרצה פעמיים לעיר סואץ. תחת אש כבדה ובנגמ"שים פתוחים חילצה הסיירת כ-60 לוחמים לכודים שתפסו מחסה בבנייני העיר.

גדוד ת.פ. חטיבת הבקעה, שולבה הסיירת לראשונה מאז הקמתה כגדוד בתרגיל חטיבתי שנערך בבוקע הדרומי, בפיקוד המח"ט אל"מ משה יוסף. קדמה לתרגיל סדרת אימונים גדודית בסד"כ מחלקה ופלוגה. המפי"ם אז (למיטב זכרונו של "י-ב") היו עופר בן צבי, יאיר קליין ואיתן גינזבורג. משימות הסיירת במהלך התרגיל החטיבתי כללו, בין היתר, תפיסת יעדים, ניווט, תנועות רגליות ורכובות פעילות יום/לילה ועוד.

מרדף הפרידות - ב-7 יולי 1971 נורו על העיר פתח-תקווה, ממזרח, 4 רקטות קטיושה. אישה וילדה נהרגו וכ-20 אנשים נפצעו. חולית פת"ח שחצתה את הירדן ב-3 יולי הגיעה לדיר בלוט ומשם ירו את הרקטות[21]. עקבות החדירה התגלו, התפתח מרדף על-ידי סיירת חרוב וכוחות נוספים אך בנחל פָּצָאֵל נעלמו העקבות. סריקות וחיפושים שנערכו, בין היתר על-ידי הסיירת, לא העלו דבר. לא נמצא גם כל מידע אודות החולייה בידי גורמי המודיעין (שב"כ ואמ"ן). בדיעבד, על-פי יומן שהותיר אחד המחבלים, הסתבר כי לאחר החדירה וחציית דרכי הפטרולים (לאורך הירדן ודרך העומק) המחבלים השתמשו בפרדות הן לתנועה והן לנשיאת האמל"ח. כך גם אבדו עקבותיהם. כשבוע לאחר מכן, בעת שניסו לשוב לירדן, אותרה החולייה באזור הסרטבה. בהתקלות עם מארב הנח"ל חוסלו ששה מחבלים ואחד הצליח לחמוק. עד אירוע זה חדרו המחבלים במטרה לבצע פיגועים, לספק ציוד ואמל"ח לתאי טרור קיימים בשטח, וככל האפשר להיטמע באוכלוסייה המקומית להמשך פעילות טרור. בחדירה זו, מתאר "י-ב", ננקטה דרך פעולה שונה. השימוש בפרדות יצר העלמות עקבות אדם וכך למעשה חמקה החולייה מהכוח הרודף (בשלב יחסית מוקדם). גם השהייה הארוכה בשטח - ושיבה לבסיס ממנו שוגרה החולייה (בירדן) היו שיטה חדשה שלא הוכרה בחדירות טרור קודמות.

עזה (Again)... - "י-ב" שב לעזה. הפעם כמפקד סיירת חרוב. רצח ילדי משפחת אָרוִיו בינואר 1971[22], הביא לתפנית בגישת צה"ל ללחימה בטרור בעזה. אופן הפעולה שונה מתגובה נקודתית למבצע מתמשך. צה"ל, בפיקודו של אלוף פיקוד הדרום, אריאל שרון, שקיבל חופש פעולה רחב יותר ברצועה, החל בפריצת צירים רחבים במחנות הפליטים, כדי לאפשר תצפית ותנועה מהירה של כוחות, כולל שריון; הדבר כלל גם הריסת חלקים ממחנות הפליטים, בעיקר כדי לשבור את יתרון הסמטאות והמחסות לחוליות הטרור. צורת לחימה זו חייבה ריכוז כוחות. בקעת הירדן, כאמור, שקטה כבר ואל סיירות שקד ורימון הצטרפה גם סיירת חרוב. אז, עדיין, בפיקודו של "י-ב" - ובהמשך בפיקודו של נחיק (מנחם מרק) ז"ל. היחידה עסקה שם בעיקר בסריקות, כיתור שכונות, חסימות, מארבים, מרדפים, מעצרים עם שב"כ ואבטחת/סיוע לפעולות נגד תשתיות המחבלים.

הצניחה ברמת הגולן (קיץ 1971) - במסגרת תרגיל אוגדתי[23] צנחה פלוגה מסיירת חרוב, בפיקודו של עופר בן צבי, ברמת הגולן. "י-ב" היה עמם (איך לא?!). הפלוגה תירגלה "צניחה מעבר לקווי האויב", ולאחריה כיבוש מתחם אויב ובהמשך חברה לכוח קדמי של האוגדה (גולני) שחצה את הירדן. בכך (החבירה) הסתיים התרגיל. כידוע, לא קל לאתר שטח צניחה ברמת הגולן. הצניחה בוצעה בשטח קשה ביותר וקטן מאוד (דבוקות של 6). איני לגמרי בקי בנושא, אך ספק אם היו עוד משימות הכוללות צניחות כאלה, מהסוג הזה ודומה כי אם היו, הן נדירות מאוד.

חטיבה 55 - מלחמת יום הכיפורים

בתחילת 1972 סיים "י-ב" את תפקידו כמפקד סיירת חרוב והוצב כ-מ"פ בבה"ד 1. כשנה לאחר מכן, בתחילת 1973 הוצב כסמח"ט 55. מפקד החטיבה אז אל"מ דני מט. עד אוקטובר 1973 עסק "י-ב" באימוני החטיבה ותעסוקה מבצעית. בערב יום הכיפורים 1973 נתקבלה פקודת אלוף פיקוד המרכז (האלוף יונה אפרת ז"ל) להכניס את החטיבה לנוהל גיוס וכוננות במחנה

---

21 מאוחר יותר נמצא כי כוונת החולייה הייתה ירי על נתב"ג.

22 ב-02.01.1971 שבה משפחת ארויו (הורים ושני ילדים) מטיול באזור נח"ל ים. הילדים, דניאל מרק בן ה-7 ואביגיל בת ה-5, ישבו עם אימם במושב האחורי. צפונית לעזה, השחיל נער פלסטיני רימון יד דרך חלון המכונית למושב האחורי. אביגיל בת ה-5 נהרגה במקום. מרק נפצע אנושות ונפטר בבית החולים והאם נפצעה באורח קשה בכל גופה, נזקקה לשיקום ממושך ונותרה נכה והאב בוב ארויו ניצל. הפיגוע היווה ציון דרך בפעילות צה"ל שנקט יד קשה ביותר בלחימה בטרור שלא מוגר לחלוטין אך כמות הפיגועים באותה תקופה ירדה בעשרות אחוזים.

23 אוגדה 36 בפיקודו של תא"ל (לימים אלוף) שמואל גונן (גורודיש) שבמלחמת יום הכיפורים היה אלוף פיקוד הדרום.

ב-7 אוקטובר 2019 הצטרפתי ל"י-ב" למפגש עם מח"ט הבקעה. בדרך עצרנו במחנה גדי. בשער ניצבה קוביית בטון (רכיב מוכר בחסימות נ"ט) ועליה כתובת אדומה מ.צ. מרחוק, שוב ראינו את שרידי ה"דו-קומתי" בו התגוררנו בתקופת שירותינו בסיירת. משפט אחד השמיע "י-ב" בצער: **"לא יודעים כאן להנציח"!** אמר ולא יסף. כוונתו הייתה ברורה. בישיבת ועד העמותה הקרובה העליתי את הנושא ש"הדליק" את הנוכחים. קולר נטל יוזמה, ארגן תקציב, הקים קשר עם יצרן מצבות אותו הכיר, במשותף ניסחנו את נוסח הדברים לחריטה וביום ה' 14 נובמבר 2019, בטקס בו נכחו יוצאי חרוב ואורחים נוספים, נחנך סלע ההנצחה במחנה גדי. משפט כבד ומשמעותי של "י-ב"... (עוד על סלע ההנצחה ראו באתר העמותה).

סירקין. לא ארחיב כאן אך אביא מעט מתיאוריו של "י-ב" שתפקידו אז היה לארגן את הכוח החטיבתי למלחמה. למחרת החל גיוס והייתה היענות מלאה ומעלה; החטיבה שהתה 3 ימים בבסיס ואיש לא קיבל הוראות להפעלתה; כשהתקבלה משימה והחטיבה ירדה בהטסה לסיני (ציוד ונשק אישי בלבד) שררה ברפידים מהומה ובכל הזירות "בית משוגעים". כלל המצב הזה "נופל" על "י-ב" הסמח"ט בעוד שהמח"ט פועל כדי "למצוא דרכו" בנושאים המבצעיים/אג"מ; עם סגל מעולה ושת"פ מח"ט-סמח"ט מתארגנת החטיבה ויורדים למִיתְלָה; הם הכירו את תכנית "תחריר 41"[24] אולם בהיותם ממוקמים 40-50 ק"מ מהתעלה, לא תרגלו דבר ביחס לכך; ב-15.10.73 מתחילים להתארגן לחציית התעלה בלילה שבין 15-16 אוקטובר 1973[25]. להזכיר, ארגון החטיבה למבצע מוטל על "י-ב". בתוכנית: חציית פלחה"ן ראשונים (ראש גשר) ושני גדודים אחריהם. כל הכוח הזה על סירות גומי (סגי"ם). אולם במהומה הסתבר שאין די נגמ"שים להסעת הסג"ים (להזכיר החטיבה הוטסה לסיני עם ציוד ונשק אישי בלבד). בדרך-לא דרך מצליח "י-ב" לאתר 30-40 זחלמ"ים אך אזי מסתבר שדוברות החצייה תקועות בצומת טסה (כלומר יוקם ראש גשר - אך אין המשך חציית כוח, כולל שריון, להעמקת והרחבת החדירה לתוך מצרים). מחליטים להמשיך...; הגיעו הסג"ים. מסתבר שבדרך "ספגו" אבק וחלקם אינו מניע - מחליטים על חציית גדוד אחד ובשלב ב' יבוא השני. לא אמשיך עוד - אך זאת אציין, יצירת הפתעה הייתה אחד מגורמי הצלחת המבצע הזה. גורם הזמן פעל לרעת צה"ל. קבלת החלטות ופתרון בעיות תחת אש שהחלה מאוחר יותר, הושמו על כתפי "י-ב" שניהל את "החצר" וחרף הקשיים הלוגיסטיים, העדר תיאום בין כוחות, חסך באמצעים קריטיים לחציית מכשול מים ופערי מידע - צליחת התעלה הסתיימה בהצלחה ופתחה ערוץ יעיל מאוד עבור כוחות צה"ל לתוך מצרים. בכך גם שונו פני המלחמה בחזית הדרומית. כעבור שעות התגלתה החצייה על-ידי המצרים והחלו הפגזות על אזור ההתארגנות שממזרח לתעלה ועל הכוחות שמצויים כבר ממערב לה. בהפגזות אלה "י-ב" נפגע בידו ובכך הפך לפצוע הראשון של צה"ל בגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא מיאן להתפנות והמשיך בתפקידו. במקביל לארטילריה המצרית החלו לפעול חוליות נ"ט. בין ה-17-24 לאוקטובר הייתה החטיבה די סטטית וההפגזות הכבדות הסבו לה נפגעים (בניגוד למהלך החצייה עצמה). אחד הגדודים נלכד בעיר סואץ ולאחר קרב קשה בו ספג אבדות חולץ. חלק מגדוד זה חולץ על-ידי סיירת חרוב. בהמשך פוזרה החטיבה ככוחות תגבור עד הפסקת האש וישבה באפריקה מספר חודשים עד נסיגת ישראל מאדמת מצרים. כאן סיים "י-ב" את תפקידו כסמח"ט ויצא למשך שנה לקורס בארה"ב.

מח"ט הבקעה

ב-1975, סמוך לשובו מארה"ב הוצב "י-ב" כמח"ט הבקעה. תקופה רגועה. במהלך שירותו אירעו שניים-שלושה מרדפים שסוכלו ולמעשה עיקר הזמן הוקדש להכנת קו הבקעה למלחמה. בין היתר: בדיקת מעברות, שיפור והקמת תשתיות, עמדות ומחפורות, ריענון וכתיבת נהלים ופקודות ועוד. הקושי העיקרי למעשה היה ההתמודדות בשגרה. ב-1977 סיים את תפקידו בבקעה ויצא לשנת הסבה לשריון.

---

24 תחריר 41 - תרגיל מצרי גדול שבוצע ערב מלחמת יום הכיפורים באוקטובר 1973. התרגיל נועד, כביכול, לתרגל את כיבוש סיני – ולמעשה היווה מסך הונאה להסתרת ההכנות המצריות לצליחת תעלת סואץ ולפתיחת המלחמה ב־6 באוקטובר 1973.

25 מבצע אבירי לב - חציית צה"ל את תעלת סואץ. מבצע ששינה את המלחמה בדרום ממצב של בלימה ישראלית קשה למצב בו ישראל מחזיקה ביוזמה ומאיימת על מצרים בעומק שטחה.

אוגדה 36

ב-1978 הוצב "י-ב" כרמ"ט אוגדה 36 (עוצבת געש)[26]. מפקד האוגדה אז היה אורי אור[27]. כסגן מפקד האוגדה השתתף "י-ב" במבצע ליטני במסגרתו פעלה האוגדה בגזרה המזרחית של דרום לבנון במאמץ לדחוק את המחבלים צפונה לעומק לבנון. לאחר שירותו באוגדה 36 הדריך כשנה בפו"ם.

אוגדה 92

ב-1980 הועלה לדרגת תא"ל ופיקד על אוגמ"ר 92 שגזרתה עמק הירדן ועמק בית-שאן. בתקופה זו לא התחוללו אירועים מיוחדים. ב-1982 (מלחמת לבנון הראשונה; של"ג), בהיותו מפקד אוג' 92, עסקה האוגדה במשימות הקבע ובט"ש בלבד.

אוגדה 91

במחצית השנייה של 1982 החליף "י-ב" את איציק מרדכי[28] וקיבל את הפיקוד על אוגדה 91. גזרת האחריות של האוגדה מהעיירה דָמוּר שמדרום לביירות ועד קו נהריה/כרמיאל - צפת. האתגרים בפניהם מצא עצמו "י-ב" היו מורכבים ביותר. הקושי לפיקוד ושליטה על אזור גיאוגרפי ודמוגרפי כה גדול ומורכב החל בכך שלא ניתנה הגדרת משימות ברורה למפקדת האוגדה והחלטות רבות התקבלו בשטח על-ידי "י-ב" עצמו. בין היתר, התמודדות בין עדתית בתוך לבנון המפולגת, לבד מהמשימות הצבאיות (בשטח מצויים אלפי פעילי טרור) - החובה לטפל בבעיות האוכלוסייה הלבנונית (רבות מהן אינן מוכרות כלל לצה"ל) שבחלקה עוינת ובחלקה אינה מעורבת כלל ובתוך כך ניסיונות גישור בין "מתגוששים", הפילוג שחל בתנועת אָמָל[29] כשפלג ממנה חבר למשמרות המהפכה האיראניות ואלה פעלו כבר בבקעה (גזרת בעל בק), פיגוע צור הראשון[30], תוואי שטח מאתגרים מאוד, חוסר בכוח אדם (היקף רב של משימות בלת"מ), הפעלת מטעני צד שהסבו אבדות לשיירות שהובילו חיילים לחופשות וחזרה ללבנון ועוד. לכוחות צה"ל בלבנון לא היו אז הידע המקצועי והאמצעים להתמודד נוכח כל הבעיות בפניהם ניצב אז הצבא ומכאן שנדרשו זמן רב ושיקול דעת מ-"י-ב" (למפקדי השטח השטח המקבילים לו) לקבלת החלטות שאינן מעיסוקם המוגדר. את תקופת שירותו זו מגדיר "י-ב" קשה, מורכבת מאוד ומתסכלת.

ב-1984 סיים "י-ב" את תפקידו בלבנון ויצא לשנת לימודים במכללה הצבאית NDU שליד וושינגטון.

ראש חטיבת מבצעים

עם שובו מארה"ב, שרת "י-ב" משך כשנתיים (1985-1987) כראש חטיבת המבצעים במטכ"ל. אחד התפקידים המרכזיים ב"בור" ובמטכ"ל. "י-ב" מתאר אותו: "התפקיד המעניין ביותר בצבא." את מז"י (מפקדת זרוע היבשה) הוא הכיר היטב ומקרוב. לאחר טיסה ב-F16 והפלגה בצוללת הוא התוודע לזרועות הים והאוויר טוב ומקרוב יותר.

לבנון 1982 - מאו"ג 91 עם אלוף הפיקוד אורי אור

---

26 אוגדה 36 - היא אוגדה משוריינת סדירה הכוללת, בין היתר את חטיבות גולני, 7 ו-188.

27 אורי אור היה אלוף בצה"ל, לשעבר מפקד פיקוד הצפון וח"כ/שר בממשלת ישראל.

28 יצחק (איציק) מרדכי היה אלוף בצה"ל, בעל עיטור העוז על לחימתו במלחמת יום הכיפורים (מג"ד 890). שירת שנים רבות בחטיבת הצנחנים ופיקד על פיקוד הדרום, פיקוד המרכז ופיקוד הצפון (כונה "אלוף שלושת הפיקודים"). לאחר פרישתו מצה"ל כיהן כשר הביטחון ושר התחבורה.

29 לשם הדיוק ולהימנע מהכללה; אז - לא זו של נביה בֶּרִי אלא "אמל האסלאמית" בהובלת חוסיין אל־מוסאווי. עם כניסת ישראל ללבנון (יוני 82) החלו האיראנים לאמן את אנשי מוסאווי וכאן טמונים הניצנים להיווצרות וגידול חיזבאללה.

30 בבוקר ה-11 נובמבר 1982, פרצה מכונית תופת לתוך בניין הממשל הישראלי בצור. הרכב, נהוג על-ידי מחבל מתאבד שפעל בהכוונה איראנית, התפוצץ בתוך הבניין וגרם למותם של 76 ישראלים אנשי כוחות הביטחון, ביניהם אנשי שב"כ, מג"ב וצה"ל. עוד נהרגו בפיגוע 17 עצורים לבנונים.

רח"ט מבצעים - טיסה ב-אפ-16 והפלגה בצוללת היקנו ל-"י-ב" הכרה מקרוב של כלי זרועות הים והאוויר

בתפקידו היה "י-ב" אחראי על תיאום, ניהול והפעלת הפעילות המבצעית של צה"ל ברמה המטכ"לית. בתוך כך תיאום בין פיקודי צה"ל, זרועות האוויר, הים והיבשה, אמ"ן ושאר האגפים; הכנת החלטות מטכ"ליות לפקודות והנחיות מבצעיות; חיבור בין ההחלטות של הרמטכ"ל לבין הביצוע בשטח.

נציג משרד הביטחון באוסטרליה ואוקיאניה

ב-1987 סיים "י-ב" את תפקידו כרח"ט מבצעים ובתום אותה שנה הוצב כנציג משרד הביטחון באוקיאניה (אוסטרליה, ניו זילנד ואיי האוקיינוס השקט). מקום מושבו היה בקנברה ובתפקידו ייצג את משרד הביטחון ואת צה"ל כאחראי לשימור הדיאלוג הרציף והמתמשך עם משרדי ההגנה והצבאות, שת"פ תעשייתי והחלפת ידע, מודיעין ועוד. בתום ארבע שנות שירות שב "י-ב" לישראל והשתחרר מצה"ל.

יש חיים גם אחרי הצבא

הרשות הממשלתית למים ולביוב

משך כ-4 שנים (1991-1995) כיהן "י-ב" כראש מנהלת המים והביוב הארצית במשרד הפנים, שתפקידה הוא ניהול, הסדרה ופיקוח על משק המים והביוב בישראל. ב-1995 פרש מהתפקיד. את תפקידו זה מתאר "י-ב" כ-"ארבע שנים מרתקות". הוא החל לעסוק בתחום בו לא הבין דבר - אך הביא עמו יתרונות יחסיים וניסיון רב מאוד מתקופת השירות בצבא והשירות בחו"ל בתחומי הניהול והנעת מערכות רבות היקף. תוך כדי עשיית התפקיד הוא למד וצבר ידע שהושלם לו על-ידי צוות מקצועי מעולה שהעמיד סביבו, ויחד פעלו בהצלחה רבה בניהול מערך המים והביוב הלאומי.

הספארי

ב-1997 מונה "י-ב" למנכ"ל פארק הספארי ברמת גן. לראשונה החל "לשחות" בעולם הניהולי העצמאי. כמו בתפקידו הקודם, גם כאן מצא עצמו "י-ב" בתפקיד ובסביבה שלגמרי לא היו מוכרים לו. כמו במשרתו הקודמת השכיל להקיף עצמו בצוות מקצועי, מסור ואמין מאד שגובש גם חברתית והיה כמשפחה והותיר לעצמו את נושאי הניהול. לראשונה התמודד עם בעיות תקציב שהיה עליו לגייס כ"סעיף הכנסות" ולממש תוכניות קידום ופיתוח אותן יזם. אט-אט למד את

בספארי - לחיות עם החיות

נושאי הזואולוגיה, הטיפולים השונים במגוון החיות בפארק, הזנה ונושאים לוגיסטיים מורכבים, הכניס שינויים בנוהלי תפעול ועוד.

בתקופתו קודם והתפתח הפארק ובין היתר הוקם בו בית החולים לחיות שהינו המרכזי בישראל לטיפול, שיקום והשבה לטבע של חיות בר פצועות, חולות או פגועות. בתחילת דרכו של "י-ב" בספארי עמד מספר המבקרים בפארק על כ-300 אלף בשנה ובעת פרישתו מספר זה שילש עצמו.

במרץ 2017, לאחר 20 שנות ניהול!! סיים "י-ב" את תפקידו בספארי ו"יצא לדרור".

העמותה - שנים, מאז הקמתה "י-ב" חבר בעמותת יוצאי סיירת חרוב. בעבר נימנה על הוועד המנהל של העמותה ומספר שנים גם כהן כיו"ר. תרומתו לעמותה הייתה משמעותית מאוד. בהבעת דעה מקדמת והבאת ניסיון ארגוני כחבר וועד וכיו"ר, בסיוע לפעילויות העמותה בהיותו מנכ"ל הספארי, בהיכרויותיו בצבא וגופים נוספים לתועלת העמותה ועוד. לאחר מספר שנות שירות התנדבותי פרש מוועד העמותה.

ועתה.....?

סדר יומו של "י-ב" מלא. הוא פעיל מאוד ונהנה מכל דקת שהייה ועשייה בבית הספר לחינוך מיוחד בפארק הספארי. הוא חונך נערים בני 13 עד 18 ומוביל את הצעירים בסיורי הדרכה ולימוד בפארק, מקיים עמם שיחות אישיות, עוסק בהטמעת ערכי אזרחות וציונות, ועם הבוגרים עוסק בהכנה לשירות בצה"ל ולרבים מהם הינו בבחינת הורה. רגעי נחת ראה (ונקווה כי עוד יראה) עת סיים אחד התלמידים בה"ד 1 והוצב כקצין בגבעתי.

בבית הלוחם הוא מתאמן מספר פעמים בשבוע; קורא המון ובכך משלים את כל שנמנע ממנו משך עשרות שנות שירות ועבודה; מצוי בקשר עם לוחמי הפלחה"ן ששרתו תחת פיקודו בחט' 35 ו-55; חבר פעיל בוועד עמותת חטיבה 55, בה הנו מייצג את הקשישים/המייסדים; קולנוע, תיאטרון, הרצאות העמותה להיסטוריה צבאית ומפגשי רעים הנם על סדר יומו הקבוע.

לסיום, נאחל ל"י-ב" בריאות איתנה, אריכות שנים, הנאה וברכה רבה בכל אשר יפעל. עד 120!! ■

"י-ב" בעת תפקידו כיו"ר העמותה במפגש עם פלוגת פבר. 1972 באנדרטת חץ שחור 8.2.2019.

שריה (יָה-יָה) עופר ז"ל

האיש מ"ברוש הבקעה"

כתב: רמי דנוש (08.1972)

"12 באוקטובר 1973. שעת אשמורת שלישית. אני מתעורר לשמירה. כשמעירים אותי אני לא ממש מבין איפה אני נמצא ולוקח לי כמה שניות כדי להתאפס - אנחנו במלחמה, אנחנו בוואדי סודר... אני בסך הכל בן 19. ילד תמים שמתבגר במהירות, תוך כדי מלחמה, פוגש את הצד הפחות נחמד של החיים", כתב עמי מורן (צוקרמן):[1] "עכשיו אני ער לגמרי, חושי מחודדים, האוזניים כרויות והעיניים פקוחות לרווחה... לפתע מכשיר הקשר נעור לחיים. בתחילה איני מבין שזה מכשיר הקשר וכשאני מבין, אני חושב שמישהו קורא לנו בטעות. הרי עכשיו אמצע הלילה וכולם ישנים. מה כבר יכול להיות דחוף?

כשהקול הבוקע מהמ.ק. 25 חוזר פעם נוספת על קריאתו. אני לוקח בידי את המע"ד ועונה. 'תודיע לקודקוד', הוא אומר לי, 'שאחיו נהרג, שיעלה על המסוק שיגיע אליכם בבוקר ויגיע הביתה'. וזהו. אני אפילו לא זוכר אם השמעתי את ה'היישר' המוכר והחביב. אני רק זוכר את פיק הברכיים, את הבלבול, את הפחד. אף אחד לא הכין אותי לרגע כזה. הודעה כזו לא הייתה בתכנית האימונים שלנו. לימדו אותנו לנווט, להילחם בשטח פתוח, בתעלות, בשטח בנוי, לצלוח מכשולי מים, להשיב אש כשיורים עלינו, לתפעל מעצורים, לתפוס מחסות, להסתער, לחפות, לרתק, לסחוב פצועים על כתפינו או באלונקות, לא משאירים פצוע מאחור... אבל לא זה. הלוואי והיו פותחים עלינו באש עכשיו. לפחות הייתי יודע מה לעשות... אבל עכשיו אף אחד לא יורה, אז למה אני מרגיש כאילו חטפתי כדור בחזה? איך אני אודיע ליה-יה הודעה כזו?

יה-יה, שריה עופר, היה המ"פ שלנו בפלוגת אוגוסט 73 של סיירת חרוב. אני הצטרפתי כמ"כ לפלוגה מיד אחרי ראש השנה וכבר הספקתי להתאהב ביה-יה... אבל כל זה לא רלבנטי עכשיו. הרגע, קול אלמוני הנחית עלי פטיש ואני צריך להעיר את יה-יה ולבשר לו בשורה שגם אם אתה עירני, קשה לך מאד לעכל אותה. לא ידעתי מה לעשות ובצר לי פשוט הערתי את הסמ"פ שלנו, פלמח, סיפרתי לו על ההודעה שקיבלתי וביקשתי שהוא יהיה זה שימסור ליה-יה את הבשורה הקשה. לזכותו של פלמח ייאמר שהוא עשה זאת. לא נכחתי כשפלמח בישר ליה-יה אבל הבנתי שההודעה נמסרה על ידו כשיה-יה עלה על היסעור שהגיע בבוקר עם האספקה וכעבור דקות אחדות המריא הביתה. יה-יה חזר אלינו כבר למחרת בבוקר והמשיך לפקד עלינו, לא נותן לאבל להשפיע עליו. אחיו של יה-יה שעל דבר מותו התבשרנו באותו לילה, היה יצחק (במבי) עופר[2] ז"ל, טייס סקייהוק שהופל בשמי רמת הגולן, שישה ימים אחרי תחילתה של מלחמת יום הכיפורים, בערב סוכות תשל"ד, 11 באוקטובר 1973. בתזמון אירוני ומצמרר נרצח יה-יה על ידי מחבלים בחצר ביתו ב"ברוש הבקעה", בדיוק 40 שנה אחרי מות אחיו, בחצות הליל שבין 10 ל-11 באוקטובר 2013."

שריה (יה-יה), בן חוה ודוד, נולד בחיפה ביום א' בשבט תשי"ב (28.01.1952), אח צעיר של יצחק (במבי).

האחים לבית עופר - יה-יה (מימין) ובמבי

1 "מלחמת יום הכיפורים 1973", ע. מורן, 15.10.2019.

2 רס"ן יצחק (במבי) עופר ז"ל.

בשנות ילדותו ונעוריו של יה-יה נדדה המשפחה בין חיפה, טבריה, טבעון וירושלים, בשל שירותו של אביו, דוד עופר, במשטרת ישראל (בתפקידו האחרון היה ניצב דוד עופר, מפקד מחוז תל אביב). יה-יה גדל ולמד בבתי ספר יסודיים בחיפה ובטבריה, ואת לימודיו התיכוניים עשה בגימנסיה העברית רחביה בירושלים, שם בלט כספורטאי מצטיין ואף זכה בתואר אלוף הארץ בהדיפת כדור ברזל. נבו הראל נזכר[3] ביה-יה הנער: "על יה-יה שמעתי בבית הספר התיכון. שנינו ירושלמים, אני למדתי בתיכון ליד האוניברסיטה בבית הכרם והוא בגימנסיה העברית רחביה. יה-יה למד מחזור מעלי והיה ידוע כספורטאי, אתלט מצטיין."

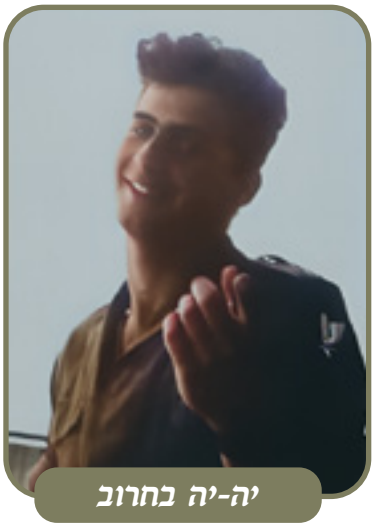

יה-יה קופץ למרחק

במהלך לימודיו יה-יה היה פעיל בתנועת הצופים, כחניך, כמדריך ולאחר מכן כראש גדוד בשבט "מודיעין" של צופי ירושלים. כבר אז, בשנות נעוריו, בלט בכושר מנהיגותו, בנחישותו וביכולתו למשוך אחריו חברים וחניכים. בשנת 1970, בתום לימודיו, התגייס יה-יה לצה"ל והתנדב לסיירת חרוב. על הנסיבות שהביאו את יה-יה להתנדב דוקא לסיירת חרוב מספר אורי עתיר:[4] "יה-יה היה בן מחזור של החברה שלי דאז, בבית הספר התיכון בירושלים. חברתי ואני פגשנו אותו במסעדה, במאי 1970. למרות שהייתה אז החברה שלי מזה ארבע שנים, היא, הרבה יותר ממני, התרגשה לראותו, שכן הוא נחשב כה"חתיך" של השכבה, מעמד ללא מתחרים. הייתי אז סג"מ צעיר ויצאתי עם חברתי לחגוג את המינוי הטרי שלי לגייס ולפקד על מחזור חדש בחרוב: מאי 1970, שתוכנן להיות רק בגודל מחלקה, ממש על תקן מ"פ (ה"מתנה" שקולר נתן לי על שהייתי חניך מצטיין בקורס קצינים). יה-יה סיפר לנו שהוא עומד להתגייס למחרת, והתוודה לפנינו שהוא מתלבט וטרם החליט לאיזו יחידה הוא רוצה להתנדב. לאחר נאום מוטיבציה קצר הצלחתי לשכנע אותו להתנדב לחרוב, ואכן, למחרת, הוא התייצב בקלט בתל השומר בביתן של חרוב, ביקש להצטרף והתקבל לסיירת חרוב."

על הקשיים בתחילת המסלול של יה-יה, ממשיך לספר אורי: "כבר בתחילת הטירונות בסנור, יה-יה בלט כחייל מצויין אבל, בשלב די מוקדם של הטירונות הוא חלה, אושפז בבית חולים ונאלץ להעדר ממרבית הטירונות. למרות שהיו שחשבו שיש 'להשאיר אותו מחזור', סגל המחלקה של חרוב, חשבו שצריך להתעלם מההעדרות הממושכת שלו ולתת לו להמשיך לקורס צניחה ללא הכשרה מלאה בטירונות. הצלחנו לשכנע את מפקדת הטירונות ואת סמג"ד חרוב חיים אורן (איבן) לרשום את יה-יה כבוגר טירונות. דעתנו התקבלה, יה-יה המשיך לקורס צניחה ולאימון הלוחם יחד עם מחזור מאי 1970, אותם גמר בהצטיינות, כפי שהערכנו וקיווינו."

בסיום המסלול יצא לקורס מ"כים (מפקדי כיתות) ולאחר מכן לקורס קצינים. יהודה דובדבני[5] שבהמשך, דרכיהם הצטלבו מספר פעמים, היה הממ"ח והוא זוכר שיה-יה היה המצטיין של הקורס. יה-יה הקציין חזר לסיירת חרוב ושובץ לפלוגת פברואר 1972, עליה פיקד גבי פוליצר. יה-יה התחיל כמ"מ ובהמשך סמ"פ. על אותה תקופה מספרת

יה-יה בחרוב

3 ראיון עם נבו הראל, ר. דנוש, יוני 2023.

4 "ההיכרות שלי עם יה-יה עופר", אורי עתיר, יולי 2023.

5 ראיון עם יהודה דובדבני, ר. דנוש, יוני 2023.

סמדר[6] הפקידה הפלוגתית: "יה-יה היה מלח הארץ, בחור חבקן, אוהב ומשפחתי. יה-יה אהב את חייליו אהבת נפש כמו שאבא אוהב את ילדיו ולא כמו מ"מ. יה-יה דאג לחייליו לכל פרט, משרוך נעל ועד לכובע על הראש... הוא היה מאד ספונטני ובעל לב ענק... באחד הערבים כשהחיילים עמדו לחזור מניווט, הצעתי ליה-יה לפנק אותם בפיתות שנביא מהעיר. יה-יה מייד הסכים ונסענו יחד לקנות את הפיתות, עליהן הוא התעקש לשלם מכיסו. גם כשהכנתי כריכים לחיילים, יה-יה נעמד לצידי וסייע בהכנה... עבור חיילי מחלקתו, גבי המ"פ, ויה-יה היו כמו אבא ואמא."

נבו הראל מספר: "כשהתגייסתי לסיירת חרוב, במחזור פברואר 1972, הוא היה מפקד המחלקה שלי. כנראה שלא במקרה הגעתי למחלקה. יה-יה בחר את נועם זיו ואותי שהכיר מירושלים. הוא קיבץ תחת פיקודו את הטובים ביותר. עבורנו חייליו, הוא היה 'מודל', דמות לחיקוי. בגלל שהוא אהב מאד לנסוע בג'יפ, קראנו לו 'איירונסייד' (על שם מפקח המשטרה בסדרת הטלויזיה, שנע על כסא גלגלים). זכור לי סיפור שיה-יה בדק שמירה ומצא חייל ישן. הוא לקח לחייל את הרובה ושם לו מטאטא במקום. למחרת בבוקר החייל עמד למסדר עם המטאטא ולא ידע להסביר היכן הרובה וכיצד הגיע לידיו המטאטא. היה ליה-יה סוג של הומור ממזרי. העונשים שנתן לחייליו היו 'חינוכיים'. כשחייל לא ביצע את הוראתו לעבור בגלגול קטע מסויים במסלול, יה-יה פקד עליו להתגלגל בכל פעם שהם יחלפו אחד ליד השני. כביטוי לחברות יה-יה נהג לתת 'צ'אפחות' על העורף או על החזה."

נזכר יהודה דובדבני שהיה סמג"ד הסיירת: "(יה-יה)... נחשב לקצין מצטיין. יה-יה בלט, הוא היה יפה תואר וניתן היה לזהות שהוא קיבל חינוך ערכי מהבית. ניהלנו הרבה שיחות בנושאי לחימה, אני כסמג"ד והוא כסמ"פ, הפחדים בלחימה, כיצד להכין טוב יותר את החיילים ללחימה, מיקומם של המפקדים קדימה בהסתערות כמעשה ערכי ועל תורת המרדף שעודכנה וגובשה באותה תקופה."

המשך המסלול היה סמ"פ במחזור מאי 1972 ובאוגוסט 1973. עם קידומו לתפקיד מפקד פלוגה, הוטל עליו לגייס בבקו"ם פלוגת טירונים לסיירת. מי שעבד איתו צמוד והיה סגנו בפלוגה, פלמח זאבי[7] מספר: "מרגע שהתחלתי לעבוד עם יה-יה הבנתי שיש לי עסק עם אישיות, לא רק שהיה בכיר ממני בתפקיד ובדרגה, אלא שהוא היה מעין 'איש גדול' למרות היותו צעיר. יה-יה היה מאד בוגר ובהתנהלותו הזכיר לי את יוני נתניהו שהיה המ"פ שלי במחזור נובמבר 70. הייתה זו בגרות עם אהבת אדם... כשהוא רצה לבקש משהו או להעיר על משהו, הוא לא פקד ולא השתמש בסמכותו אלא בקירבה ביננו ובחברות... יה-יה ידע בדיוק להיכן הוא מוביל ושואף להגיע עם הסגל וחיילי הפלוגה. הוא היה מ"פ שבא לבנות פלוגה."

על יה-יה המ"פ מעיד גם עמי מורן (צוקרמן): "הצטרפתי כמ"כ לפלוגה... וכבר הספקתי להתאהב ביה-יה, איש חייכן ואוהב אדם שסגנון הפיקוד שלו שבה את לבי מהרגע הראשון."

מוסיף ומספר פלמח: "הנהג של יה-יה, היה מבית הרוס. יה-יה הרעיף עליו יחס חם ואהבה, אפילו יותר מאב לבנו. ממש טיפח וגידל אותו. זה מדגיש את תכונות אהבת האדם והרגישות שבהן ניחן יה-יה."

חודשיים לאחר תחילת הטירונות, פרצה מלחמת יום הכיפורים. בבסיס הטירונים סנור הורכב כוח מהסגל ונשלח לוואדי סודר שבסיני. פלמח נזכר באחד מהאירועים בוואדי: "ראינו קרב אוויר בו שני מיראז'ים הפילו שני מיגים מצריים. אחד מטייסי המיג נטש והתחלנו לחפש אחריו. פגשנו בדואים עם שיירת גמלים. כשחקרנו אותם, סיפרו שאינם יודעים דבר על הטייס שנטש. כשעמדנו לנסוע הלאה, יה-יה הבחין שלאחד הבדואים יש מגפי טייס מתחת לגלביה. ברור שזה היה הטייס. שבינו אותו ובערב הגיע מסוק לקחת אותו. התברר שהוא מפקד טייסת בדרגת אלוף משנה והתגלה כמקור מעולה למידע מודיעיני עבור חיל האוויר."

לאחר סיומה של מלחמת יום הכיפורים חזרה פלוגת הטירונים בפיקודו של יה-יה לסיירת חרוב על מנת להשלים את הכשרתם כלוחמים בסדרת שטח בנבי מוסא.

---

6 ראיון עם סמדר חנקין, ר. דנוש, יוני 2023.

7 ראיון עם פלמח זאבי, ר. דנוש, אוגוסט 2023.

לאחר פירוקה של סיירת חרוב, חיילי הפלוגה הועברו לפלוגת החבלה (חה"ן) של חטיבת הצנחנים. יה-יה שובץ לתפקיד קצין מבצעים בחטיבת הבקעה. ב-1974, כשסיים תפקיד זה השתחרר מצה"ל. עם שחרורו עבר יה-יה להתגורר במושב בית ינאי עם אשתו, אסתי, ובני הזוג הקימו במושב משק חקלאי ומשפחה. בין השנים 1974 ל-1990 נולדו להם חמישה ילדים. בשנת 1977 הקים יה-יה את הפלס"ר של חטיבת המילואים 408 (חטיבת הבקעה). מפקדי הצוותים היו כולם חרובניקים: עמי דיאמנט (מחזור 08/70), מיקי טוניס (02/71) וערן הוסמן (11/72). ערן הוסמן מספר[8]: "בעת אימון הפלס"ר בבקעה, יה-יה ואני חזרנו לפלוגה בארבע לפנות בוקר אחרי ישיבות במפקדת ההחטיבה במחנה אריה. יה-יה הרים את הרגליים בג'יפ הסיור ואמר לי: 'יאללה הוסמן, בו נישן, השכמה בחמש'...".

בשנת 1979 שב יה-יה לשירות קבע בצה"ל. בשנים הבאות הוא מילא שורה ארוכה של תפקידים: היה

יה-יה מ"פ בבה"ד 1

ממקימיה של יחידת שלדג, מפקד פלוגה בקורס קציני חי"ר בבה"ד 1 ומפקד גדוד שקד, במסגרתו פיקד על פינוי ימית ב-1982, אחרי הסכם השלום עם מצרים.

יהודה דובדבני מספר: "דרכינו הצטלבו שוב כשיה-יה היה משוחרר ורצה לחזור לקבע. באותו זמן הייתי מח"ט הבקעה והצעתי לו להיות קצין האג"מ החטיבתי, אך הוא העדיף להיות מג"ד שקד. בתפקידו זה הוא השתתף בפינוי ימית. למרות שחלק מהמתיישבים פונו מגגות הבתים, זה בוצע בהתחשבות, בהבנה ולא באגרסיביות. בשיחה שקיימנו סיפר לי עד כמה זה היה לו קשה."

במלחמת לבנון הראשונה פיקד יה-יה על גדוד שקד. יהודה דובדבני: "המשכתי לעקוב אחרי פעילותו כשגדוד שקד לחם ב'שלום הגליל' בגזרה המזרחית בלבנון. שמחתי לקבל דיווחים על ביצועים טובים של הגדוד בפיקודו."

בשנת 1983 הרמטכ"ל רפול הטיל על יהודה דובדבני להקים את חטיבת גבעתי כיחידת נחיתה. דובדבני בחר ביה-יה כסגנו גם כשהמשמעות היתה שתקופה מסוימת יהיה ללא סגן, ושידרש להמתין מספר חודשים לסיום תפקידו באותה עת. מספר דובדבני: "התחלתי את תהליך ההקמה ויה-יה היה חסר לי, אבל שיתפתי אותו במידע בהרבה מאד שיחות טלפון."

במענה לשאלתי מדוע בחרת ביה-יה עונה דובדבני: "ידעתי שבאישיות וצורת ההתנהגות שלו הוא יוכל לעזור לי מאד. רציתי אותו כי הוא היה קרוב אליי ריגשית. יה-יה הכיר אותי, אבל היה לי חשוב שממש 'ייכנס לי לוריד'. בגלל ששנינו ממשפחות שכולות, יכולנו לדבר אחד עם השני ב'עיניים' גם ללא מילים. באותו אופן שהאבא שלי ז"ל[9] השפיע עליי, כך במבי ז"ל השפיע על יה-יה." על גיבוש תורת הלחימה ואמצעי הלחימה של גבעתי מספר דובדבני: "מכיוון שהנחיתה מהים היה הנושא המוביל, הכנסנו למסלול ההכשרה קורס נחיתה. בשיתוף פעולה הדוק עם עמי איילון שהיה מפקד בסיס חיל הים באשדוד פיתחנו את התורה והאמצעים. יה-יה היה אחראי לפיתוח של טרקטורון יעודי ב'יחידת לסקוב' (יפת"ח)[10], כאשר

8 דברים שכתב ערן הוסמן, ספטמבר 2023.

9 משה (מושיל) דובדבני ז"ל.

10 יחידת יפת"ח.

משני צידי מושב הנהג, היה אפשר לזווד מקלע מא"ג, או מרגמה 81 מ"מ ואפילו לשאת אלונקות עם פצועים. הטרקטורון בעל הגלגלים הרחבים נסע בקלות על החול הרך וניתן היה להשיט אותו על סירת גומי ולהנחיתו בחוף באמצעות כבש עץ מסירת הגומי." ואני תוהה איך מגבירים את הגיוס לגבעתי?: "את הטרקטורון הבאנו לבקו"ם וזה עזר לנו מאד לגייס טירונים לגבעתי."

לאחר שנבחרו צבע הכומתה הסגול ותג הכתף, היה צריך לבחור המנון. על הבחירה מספר דובדבני: "היו כל מיני כותבים שהציעו המנון עד שיה-יה בחר את השיר שכתב עמוס אטינגר והלחין אפי נצר. במהלך תרגיל גדול, הייתי בהפוגה בין 'יבש' ל'רטוב'. יה-יה הגיע עם טייפ ואמר לי 'דבדב, אתה מוכרח לשמוע את זה'. האזנתי למנגינה ולמילים ומאד התרגשתי.

'מי שחלם גבעתי, מי שנשם גבעתי...

...מי שהלך איתנו בדרכים...

...עם גבעתי אנו ממשיכים'

השמענו את זה ברשת הקשר החטיבתית וביקשתי שיאשרו לי שזהו זה ויש לנו המנון[11]." בהמשך מונה יה-יה לפקד על חטיבת עזה. דובדבני מעיד: "עשה עבודה מעולה, בצניעות, בשקט תודות לחוכמת החיים וההבנה המבצעית שלו." מוסיף ומספר נבו הראל: "בהמשך הדרך, נפגשנו בשירות המילואים בחטיבת הבקעה ופעם נוספת שהגעתי לשירות מילואים בעזה והוא היה מח"ט הגיזרה. יה-יה היה טיפוס שלא פחד לשבור מוסכמות ותמיד בלט בנוכחותו." יה-יה מאד רצה להתמנות לתפקיד מח"ט גבעתי וכשאלוף פיקוד הדרום, איציק מרדכי בחר מישהו אחר, יה-יה החליט לעזוב את השירות והשתחרר מצה"ל בשנת 1986 בדרגת אלוף משנה. עם שחרורו פנה יה-יה לעסקים והקים, בין היתר, חברה שעסקה בענף הדלק. ב-1998 הקים את כפר הנופש "ברוש הבקעה" בצפון בקעת הירדן. המקום הוקם על שרידי בסיס ירדני נטוש ונקרא על שם מתקן אימונים ובהמשך היאחזות נח"ל שהייתה במקום וננטשה. עם פרוץ האינתיפאדה בשנת 2000 פסקה התיירות בבקעת הירדן והמקום הפסיק לפעול.

על יה-יה האזרח מספר אביטל למברסקי[12] ממחזור פברואר 1972 שהיה חייל צעיר בפלוגה בה שרת יה-יה כמ"מ: "חברותנו נוצרה החל מאמצע שנות ה-90 עת נפגשנו מדי פעם אצל בת דודתו ליאורה עופר שהייתה שכנה שלי. מאז נותרנו חברים קרובים מאוד עד הירצחו באוקטובר 2013. יה-יה היה ישראל היפה, מלח הארץ גבר שבגברים, צנוע שסלד מגינונים ופנפונים, אהב את השטח, טיולי ג'יפים וסוסים ובמיוחד את הבקעה. בתחילת שנות האלפיים הצטרפתי אליו להקמת יקב יין קטן בעיקר להנאתנו, הנאת המשפחות והחברים."

יה-יה על הסוס

מוסיף אביטל ומתאר את אופיו של יה-יה כאיש עסקים: "בעסקים היה די תמים ולא מעט אנשים ניצלו זאת ופגעו בו קשות כלכלית. במטרה לצמצם את הנזק, נרתמתי לעזור לו לאתר נוכל וזייפן מרושע במיוחד אשר הצליח לשאוב ממנו במרמה עשרות מליוני שקלים." עוד מתאר יהודה דובדבני: "יה-יה רצה להתיישב במחנה 'ברוש' בבקעה כי כאן ישב בזמנו עם הפלוגה שלו. בתוקף תפקידי במשרד הביטחון יכולתי לסייע לו להגשים את חלומו. הבקעה בכלל ו'ברוש' בפרט היתה התמזגות של הרצון וההגשה העצמית שלו. יה-יה היה אדם נפלא ששילב באישיותו תמימות עם אמונה ציונית, ערכים שקיבל מאביו שהיה ציוני צנוע ונכונות לסייע בסתר לאנשים במצוקה."

מי שהכירו מקרוב באותה תקופה היה דוד אלחייני[13] ראש המועצה האזורית בקעת הירדן וחבר: "מפגישתנו הראשונה גיליתי איש נעים הליכות, מארח נפלא, תמיד

11 הימנון גבעתי.

12 דברים שכתב אביטל למברסקי, יוני 2023.

13 ריאיון עם דוד אלחייני, ר. דנוש, מאי 2023.

עם חצי חיוך שכובש אותך. היו לנו הרבה מאד שיחות על החשיבות הביטחונית של בקעת הירדן, ויה-יה תרם לשיחות הללו את המידע מהרקע הצבאי שלו. כששאלתי את יה-יה למה הגיע לבקעה, תשובתו היתה שהוא התאהב בחבל ארץ זה במהלך שירותו הצבאי בסיירת חרוב ומי שמתאהב במקום, בונה בו את הבית שלו. ליה-יה היה בית עץ מסוגנן שעיצובו מאד מצא חן בעיני. יה-יה האמין שיצליח לשקם את המתחם שיצר ב"ברוש", ויחזירו להיות מוקד משיכה תיירותי."

ביום חמישי בלילה, ז' בחשוון תשע"ד (10.10.2013), ארבעים שנה בדיוק לאחר נפילת אחיו האהוב במלחמת יום הכיפורים, נרצח יה-יה בפתח ביתו בבקעת הירדן במכות גרזן על ידי שני מחבלים פלסטינים[14]. יה-יה היה בן 61 במותו. הוא הובא למנוחות בבית העלמין בכפר ויתקין, הסמוך לבית ינאי. יהי זכרו ברוך. ■

"האגדות יפות הן
עד שפתאום עפות הן
רק אלוהים ידע לאן,
אני מגדל הקמתי
בו לבדי חלמתי
נסיך שלי על סוס לבן"

"האיש מהבקעה"/חיים חפר

שער נווה שריה - שער היישוב והמוסד החינוכי בברוש

14 דיווחי התקשורת על הרצח באתר סיירת חרוב.

חוות עינות קדם, משפחת עתידיה

והקשר לגבעת הרעות

כתב: רמי דנוש (08.1972)

עמק עוג'ה, היה מקום הריכוז של סיירת חרוב במלחמת יום הכיפורים, טרם הירידה לסיני והקרב והעקוב מדם בסואץ.
לא הייתי עם הגדוד בעמק עוג'ה.[1] מבחינתי, עד לפני שלש שנים, זה היה מקום עליו קראתי בכתבי מורשת הקרב של הגדוד או שמעתי מפי חברים במפגשים של הפלוגה. לא היה לי חיבור ריגשי למקום. השינוי ברגשותי כלפי האזור, התרחש כשהחל תהליך הפיתוח של גבעת הרעות והתעצם משהוצבו על הגבעה סלעי ההנצחה ובהם סלע ההנצחה שלנו, של פלוגה ה' מחזור אוגוסט 1972.

בדרכי לחוות עינות קדם, שליד ואדי עוג'ה, למפגש עם עומר ובני משפחת עתידיה, לא יכולתי שלא לעלות לגבעת הרעות - להזיע בחום הבקעה, לסייר בשביל ההיקפי, לקרוא את כתוביות ההנצחה על הסלעים, להיזכר בחברינו הנופלים, ששמם חקוק באבן ושישארו צעירים לנצח, ולדמיין את ריח החרובים שניטעו בפאתי הגבעה.

מהגבעה גלשתי לכיוון בית משפחת עתידיה שבמרכז החווה. עד להגעתו של עומר, איתו קבעתי פגישת ראיון, אירחו לי חברה בבית הנאה, ילדי המשפחה ונעמה רעייתו.

לו שאלתם את עומר: "מדוע חווה ומדוע כאן?", היה עונה בווריאציה דומה למה שענה לו אביו כשעומר שאל, מדוע המשפחה גרה בעין יהב: "בן גוריון אמר שצריך ליישב את הערבה ולכן אנחנו כאן."

כמו שבוודאי הבנתם, עומר גדל במושב עין יהב שבערבה. על תחילת הדרך הוא מספר:[2] "לאחר שירות בסיירת מטכ"ל וקצין בפלס"ר צנחנים, חיפשתי לעשות דבר משמעותי והאופציה לחזור למשק בעין יהב הייתה קלה מדי. הגעתי לאזור גוש עציון והצטרפתי לחטיבה להתיישבות[3], בה שימשתי כסייר קרקעות.

במהלך עבודתי, הפנו אותי לבקעת הירדן והגעתי לשטח חקלאי נטוש שהיה שייך לקיבוץ ייט"ב. חתמתי על הסכם חכירה מול החטיבה להתיישבות והתחלנו (נעמה רעייתי, אני ועובד שלנו) לנקות ולארגן את השטח ולהקים את חוות עינות קדם."

על תקופת ההקמה של החווה, ממשיך עומר ומספר: "גרנו שנתיים באוהל, בלי חשמל, בלי מים זורמים. לאט לאט סללנו קו מים, נטענו מטעי זיתים ותמרים, גידלנו עדר כבשים ובהמשך שתלנו גם עצי מנגו."

שלט הכניסה לחווה

מראה של החווה מגבעת הרעות

1 על 'היכן הייתי במלחמת יום הכיפורים'? ניתן לקרוא בכתבה שלי בגיליון זה.
2 ראיון עם עומר עתידיה, רמי דנוש, מאי 2023.
3 ארגון משותף להסתדרות הציונית העולמית ולמשרד הביטחון, כיום חלק ממשרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות.

במענה לשאלותי מהן מטרות החווה? ענה עומר: "התחלנו לממש פרוייקט בן שלוש מטרות מרכזיות:

✓ התיישבות בשטחים ששייכים למדינה.
✓ עיסוק בחקלאות בהיותה מחבר אמיתי לקרקע.
✓ העובדים בחווה יהיו בני נוער ישראלים שתהייה להם מסגרת (=בית), יפתחו אחריות ומשמעת וירכשו מלאכות כגון מסגרות, ריתוך ונגרות.

מלכתחילה הייתה כוונה לשלב בחווה מסגרת חינוכית לבני נוער בגילאי תיכון עד צבא."

המסגרת החינוכית פועלת מאז הקמת החווה בשנת 2004. נכון להיום לוקחים בה חלק 15 חניכים, ושני מדריכים. מוסיף עומר: "חלק גדול ומשמעותי הם הילדים שלנו שגדלו ועובדים בחווה ולוקחים חלק מרכזי בהקמה ותחזוקת המקום."

מההקמה ועד היום החווה מתקיימת ממכירת התוצרת החקלאית ולאחרונה נוסף תחום חדש, תיירות - חתונות באווירה כפרית וגם צימרים.

שאלתי, כיצד נוצר הקשר עם סיירת חרוב? ועומר עונה: "מיכה שלוי (מחזור פברואר 1973) לימד את בני הנוער בחווה ציונות והיסטוריה, דרכו נחשפתי לסיפורים על סיירת חרוב. בהמשך נוצרו קשרים עם יואל שרון, יהודה בר ("י-ב"), יוסי קולר, ישראל שי ושלום קורן. עם האנשים הללו הקמנו את "גבעת הרעות - פארק סיירת חרוב."

על החיבור לחווה כתב מיכה שלוי[4] את הסיפור הבא, שסוגר עבורו מעגל, מאסון גדול לתקווה. מהאירוע שטלטל את החברה הישראלית וזעזע אותה, לבניה מחדש.

"לפני שנה וחצי (בשנת 2016) אני מקבל טלפון ממישהו בשם עומר.
'תשמע' הוא אומר, 'קיבלתי את השם שלך מחברים. אני רוצה שתבוא ללמד אצלנו'
'מה זה אצלכם'?
'חוות עינות קדם בבקעה'
'לא שמעתי על זה בחיים שלי, אבל בוא נראה, איך מגיעים'?
'ליד אנדרטת הנ"ד, בעוג'ה'.
אני נוסע לשם. מגיע לחווה, נפגש עם עומר שמספר לי על עצמו וקצת על החווה שמאוכלסת על ידי בני נוער שנפלטו מכל מיני מקומות וסיפור החיים שלהם לא פשוט. יום בשבוע הם לומדים מכונאות רכב ויום בשבוע פחחות. הם מחפשים מישהו שיילמד אותם משהו רוחני, 'היסטוריה, משהו כזה', הוא אמר לי, 'בסדר' אמרתי, 'אין בעיה'. 'מה תלמד'? הוא שאל. 'אין לי מושג, אני מציע שנתחיל ונתגלגל אבל אני לא מתכוון ללמד דנה קנתה בננה וכאלה, אני יותר בעניין של אורי צבי גרינברג, ברנר, כאלה'. 'בסדר' הוא אמר 'יאללה קדימה'.

נסעתי הביתה ואמרתי לעצמי 'עד שהוא לא מתקשר פעם נוספת אני לא מגיע, לא מתאים לי כל הסיפור הזה'. אחרי חודש הוא מתקשר: 'נו', הוא שואל 'מתי תבוא'? חשבתי ואמרתי 'יאללה ניסע לשיעור ניסיון. הגעתי וזה היה מדהים, מהמם, הרבה מאוד שנים לא הייתה לי חוויה כזאת. הבאתי מדרש תלמודי על מטמורפוזה של מה שאני קורא בין איכר לרוכל, בין רוכל לאיכר, נראה לי מתאים להם, עובדי אדמה, אנשים שמגיעים מהפאלחה. מאז אני שם כבר שנה וחצי, פעם בשבוע, אחר הצהריים. זה הדבר הכי משמעותי שאני עושה. משהו בעוצמות הבלתי רגילות שם משך אותי לא רק הילדים.

החווה ממוקמת מרחק של איזה מאה מטר מנקודת הכינוס של הגדוד שלנו לפני הירידה לסואץ במלחמת יום הכיפורים. זו הייתה למעשה הפעם האחרונה שהיינו כל החברים ביחד. משם ירדנו לסיני ואנשים הלכו לאיבוד, כמעט כולם מתו. מהמחלקה שלי נשארו שבעה. ארבעים ושלוש שנים אחרי, מרים אליי הבחור החביב הזה טלפון ומבקש ממני ללמד ואני יש לי חולשה לנוער נושר והנה, הוא כאילו ביקש ממני לסגור מעגל בלי לדעת.

פעם אחר פעם יהודית, אשתי אומרת לי: 'אני מבינה למה אתה נוסע לשם אבל בבקשה תוריד את הבקעה. זה נסיעות חזרה בלילות. אתה כבר לא ילד. הכביש קשה במיוחד בגשם'. זה באמת חור, אבל אני חושב שיש אצלה גם חרדה שאני חוזר לשם מסיבות אחרות היא מפחדת שאשאב שוב לפוסט טראומה. אבל אמרתי לה: 'את החווה הזאת אני לא עוזב עד ליום שלא אוכל לנהוג, המקום הזה הוא חלק ממני.'"

4 פרק שכתב מיכה שלוי בספר "מרד של תקווה", חילי טרופר ויהודה שוחט, הוצאת ידיעות אחרונות, 2018. פורסם באיגרת של העמותה, ישראל שי ושלום קורן, ינואר 2021.

על עוצמת הקשר לחווה, כתב מיכה שלוי:[5] "למילה 'מקום' בעברית קשת של משמעויות. מהמקום הפיזי המוחשי ועד למטא-פיזי המופשט ביותר - האלוהים המכונה 'מקום'. הרחם, אגן ההיווצרות העובר אצל היונקים ופתח יציאתו מגוף האישה, מכונה בלשון המשנאית 'מקום'. כך גם המוות והקבר, כדברי תהילה של עגנון: 'הולכת אני למקומי...חוזרת אני למקום שבאתי משם, כמו שנאמר ואל עפר תשוב.'

מקום הוא צורת גילויו הראשונה של היש. השאלה 'איפה?' שואלת 'אי' 'הוא' ה-'פה'? איפה הוא 'המקום' שיאמר עליו 'פה'?
השאלה מפרקת את 'המקום' לשני חלקים ורק התשובה עליו הופכת אותו לדבר אחד - 'כאן'. המילה 'כאן' היא לעולם חיבור.
לא יהיה מקום בלי מישהו או משהו שמתייחס אליו, שיושב בו, עומד עליו או נכסף אליו. המקום, אם כן, אינו דבר העומד בפני עצמו, אלא הוא זיקה, מערך יחסים דינמי ומשתנה.
כשם שאין מקום בלי אדם האומר עליו 'פה', כך האדם חש את הימצאו, את עצם קיומו, את עצם הווייתו, בלי מישהו שאומר לו 'אתה פה'.
מזה שנתיים אני פה! כאן מקומי.

הקשר המשולש בין נעמה, עומר ומשפחתם, עקיבה, נסיה, דוד, יאיר יהודה (דדו), דרור, תמר וירדן. ציון ורעות. חגי, שחר וירדן. יונתן ונחמן את נחמן, הגדול והקטן. אביה, אברהם, אריאל, נחלה ואליה. חבורה נפלאה איתה אני למד ומלמד בחברותא, ערב בשבוע, פה, באותו המקום בו ישבתי ביחד, כל כך אינטימי עם חברי מהפלוגה הוא בעל עוצמה שקשה לי לבטא במילים."

מי שהיה גם היה ב-1973 בעמק עוג'ה הוא יואל שרון[6] אותו שאלתי[7], כיצד נוצר הקשר שלו עם חוות עינות קדם?

"כדי שנבין את עומק השורשים והכמיהה שלנו בסיירת חרוב, אל המקום המיוחד הזה, אני צריך להרחיק לכת אחורנית כמעט 50 שנה. סיפור שהיה כך היה.

באשמורת בוקר ה-10 באוקטובר 1973, שהוא תאריך יום ההולדת ה-24 שלי, אני נוחת בשדה התעופה לוד מלימודי צילום בלונדון, יורד לבקעה במטרה להצטרף ללוחמי סיירת חרוב. במשטרת יריחו מעדכנים אותי שהסיירת פרושה תחת רשתות, מערבית לכפר עוג'ה. אני חוצה את המדבר כשעל כתפי תיק מצלמות ובידי השנייה, תיק ג'יימס בונד עם מברשת שיניים ותחתוני החלפה. אני פוסע בעמק עוג'ה, במקום בו תוקם 40 שנה, מאוחר יותר חוות עינות קדם.

אני נזכר במבטי העויינות של תושבי הכפר עוג'ה, כל אימת שחלפנו ברחוב הראשי, בדרך למרדף או מארב. אני מתבונן ברכס ההרים האימתני במערב ומשחזר בראשי את המרדף המוצלח בו חיסלנו חוליית מחבלים, תוך טיפוס מתיש על המצוק, בקיץ של הבקעה, אחריו קיבלנו צ'ופר, לטבול במימי נחל עוג'ה הזורמים בשצף קצף. אני מתעורר מהחלום ורואה מולי תמונה סוריאליסטית: קבוצת חיילים צעירים, משתכשכת במי הנחל, חלקם בעירום מלא וחלקם מעורטלים, מתרחצים, מספרים זה את זה הארד קור - קרחות... מיכה שלוי היה אחד מהם.

כעבור ימים אחדים אנחנו כבר שועטים דרומה לארץ מצרים. יאיר קליין, שהיה ממלא מקום המג"ד, משבץ אותי לפלוגה הצעירה של שלום קורן, כשהחיילים מסצנת הקרחות בנחל, מצטרפים ל-BTR, עליו קיבלתי פיקוד. ביומה האחרון של המלחמה, תוך כדי טיהור החייץ החקלאי, אנחנו מקבלים פקודה מסא"ל חיים אורן (איבן) המג"ד (שקיבל פיקוד על הסיירת עם הירידה ללחימה במצרים), להפסיק את טיהור התעלות, לעלות על ה-BTR-ים, להיכנס במהירות לעיר סואץ ולחלץ שני גדודי צנחנים שנמצאים בסכנת השמדה. תוך כדי תנועה מהירה אל היעד, הכלי שלי חוטף פגיעה ישירה מטנק מצרי (שהיה ממוקם במעוז הישראלי הכבוש 'מפצח' שממזרח לתעלה). 16 לוחמים נהרגים באירוע הטרגי. מיכה שלוי היה אחד הניצולים.

---

5 מתוך "המקום ינחם", מיכה שלוי (המקור כולל גם את שירו של אשר רייך - "מקום של אש").

6 במלחמת יום הכיפורים, יואל נפגע בעמוד השידרה באירוע ה-BTR, שותק בפלג גופו התחתון ורותק לכיסא גלגלים. בין יתר סרטיו, יואל כתב, ביים והפיק את הסידרה "המדינה שבדרך - יומן מסע" ואת "קרב אחד יותר מדי" סרט אנימציה על הקרב בעיר סואץ. יואל הקים את עמותת "אתגרים". בין היתר זכה לפרס "מוביל חדשנות חברתית בעולם" שהוענק על ידי הפורום הכלכלי העולמי בדאבוס-שווייץ. עוד על יואל קיראו בויקיפדיה.

7 ראיון עם יואל שרון, רמי דנוש, יוני 2023.

בשנת 1995, גייסתי את מיכה לעמותת 'אתגרים'[8] שעשתה אז את צעדיה הראשונים. מיכה, שלאחר המלחמה הקדיש את חייו לחינוך, ריכז חבורות רחוב והיה מנהל בית הספר הניסויי בירושלים, הפך מהר מאוד למוביל מרכזי בעמותה, הקים את אגף הילדים והנוער ופיתח את "התורה האתגרית" שיצרה פריצת דרך עולמית בשיקומם של ילדים, נוער ובוגרים עם מגבלות, באמצעות ספורט אתגרי. לאחר פרישתו מ'אתגרים', מיכה הדריך במכינות קדם צבאיות ברחבי הארץ וכך גויס על ידי עומר עתידיה, המייסד של חוות עינות קדם, לרכז את חינוכם של קבוצת נוער בסיכון שמתגוררת במקום ומסייעת בעבודות החווה.

מיכה הזמין אותי להעביר "שיעורים" לנוער בחווה. לא היססתי לרגע. אני אוהב מפגשים מסוג זה לאור הניסיון ב'אתגרים' בהפעלת סדנאות העצמה בדגש על אוכלוסיות מוחלשות.

מעבר לכך, ההגעה לחווה הייתה מבחינתי סגירת מעגל. כאן שרתתי ולחמתי בסדיר. כאן פגשתי לראשונה במלחמת יום כיפור את ה-BTR-ים של הסיירת תחת רשתות. מכאן ירדנו לארץ מצרים ולקרב האחרון בעיר סואץ, ממנו חזרנו מרוסקים...

מיכה הוביל אותי לראשונה אל חוות עינות קדם. בדרכינו נתקלנו בילד ג'ינג'י כבן 8, נוהג במיומנות ובביטחון בטרקטור ענק אליו מחובר נגרר, וכל זה ברברס מהיר בין שורות מטע תמרים צעיר. מיד הבנתי שאני במקום אחר...

בלב המדבר סביב היו פזורים בשטח שלושה מבנים. באחד התגוררה משפחת עתידיה, בעלי החווה. לא רחוק משם, מבנה חדר האוכל הכולל גם את מגורי החניכים ובית מרוחק בו התגורר זוג נוסף המשתייך למשפחה. בכל עת בה חזרתי לפגוש מחזור חדש של בני הנוער בחווה, גיליתי מבנים חדשים, עוד מטעי תמרים, זיתים, מנגו ודיר גדול, מרכז לשיווק התוצרת החקלאית, מרכז רוחני להעצמת נשים במדבר... ועוד ועוד.

המחשבות והדמיונות העיפו אותי לימי הלהט של אנשי העלייה הראשונה, אנשי החזון, התמימים, הפועלים כנגד כל הסיכויים ומקימים את ביתם בלב השממה ומפריחים אותה."

כבשים בחווה

על גיבוש הרעיון להקמת גבעת הרעות כתב מיכה שלוי:[9] "החבר'ה ששרדו מהפלוגה שלי - פלוגת קורן, עושים כבר שנים איזה תהליך של ניסיון להתמודד עם הטראומה שלהם. נוסעים יחד עם נט"ל (נפגעי טראומה לאומית - ר.ד.) והמשפחות השכולות. האמת שנעלמנו למשפחות של החללים מיד אחרי המלחמה. הייתה שם התפרקות מוחלטת. אני לא הייתי בתוך התהליך כי לא רציתי, זה לא מתאים לי ועברתי את העניין הזה מזמן. הם הגיעו לזה עשרים שנה אחריי, ועוברים היום את מה שאני עברתי בשנת 1993. חששתי שזה ישאב אותי וזה לא נכון לי כי אני חלק מרשימת התפוצה שלהם אבל לא יכול להתמודד עם הסיפור קורע הלב הזה, על העדכונים על ההוא שהתאשפז פה וההוא שהתאשפז שם.

יום אחד אני רואה בהתכתבויות שהם מחפשים מקום לבנות בו אתר זיכרון לפלוגה שלנו שספגה את מספר ההרוגים הגדול ביותר במלחמה. אחד הלך לקק"ל ואמרו לו 'בכיף נעשה פינה תביאו מאה אלף שקל'. מסכנים אין להם כסף. ואז, בצירוף מקרים ב-24 באוקטובר - היום שבו קרה האירוע בסואץ - הייתה לי פעילות עם חבר'ה שעוסקים בחינוך. החלטתי לקחת אותם לחווה וביקשתי מיואל שרון שהיה המפקד שלי, שיבוא להרצות על כישלון והצלחה ויביא אתו תמונות שלנו שם כחיילים צעירים. יואל בא והרצה

8 עמותת אתגרים.

9 פרק שכתב מיכה שלוי בספר "מרד של תקווה", חילי טרופר ויהודה שוחט, הוצאת ידיעות אחרונות, 2018. פורסם באיגרת של העמותה, ישראל שי ושלום קורן, ינואר 2021.

וכולם התלהבו והיו בשוק כי הם בכלל לא הכירו את הסיפור שלי עד אז. הרי החלטתי שאני לא מגיע עם סיפורי עלי באבא.

בסוף ההרצאה אמרתי לעומר שאנחנו מחפשים מקום להקים בו אתר הנצחה וחשבתי על הנקודה כאן ליד החווה. הוא מיד התגייס ואמר 'יאללה'. בפעם הראשונה חזרתי לפורום הזה והצעתי שבמקום אבן או סלע, נקים בוסתן פורח ומלבלב ליד חווה של נוער בסיכון. נעשה אירוע עם שירי ארץ ישראל וזה יהיה מקום שאפשר לבקר בו. ואכן, בט"ו בשבט זה מה שעשינו: הקמנו בוסתן פורח חי במקום שממנו יצאנו אל התופת. במקום מקום של ייאוש וזיכרון הקמנו מקום של תקווה."

על ההחלטה להקים במקום את אתר ההנצחה מספר שלום קורן:[10] "יום אחד התקשר אליי חייל הפלוגה מיכה שלוי, סיפר לי על חוות עינות קדם ועל גבעה סמוכה שמשקיפה על שטח הכינוס של חרוב בתחילת מלחמת יום הכיפורים והוסיף, שנראה לו שזה המקום המתאים להקים את האתר שלנו. הגעתי למקום והתרשמתי. שם פגשתי לראשונה את עומר שהסכים לרעיון בחפץ לב... עומר אמר מלכתחילה: 'אתם תגדירו מה אתם רוצים ואני אסייע ואעשה כמיטב יכולתי'. התברר שיכולתו אכן רבה היא. הוא נרתם במלא מירצו והיה שותף מלא בתהליך היצירה. ביקשנו את עזרתו בכוח אדם, הנערים של המוסד החינוכי שיעזרו ויקחו על עצמם את הטיפול בעצים."

מוסיף מיכה: "כאן על גבעה המשקיפה על אותו 'המקום' ממנו יצאנו אל 'המקום הארור ההוא', שתלנו במו ידנו בוסתן המניב פרי ונותן ריח. מהיום יש לנו 'מקום' אותו נוכל להמשיך לטפח כראות עיננו ביחד עם דרי 'המקום'. 'מקום' נעים בו אנחנו, כמו גם מטיילים באשר הם, יוכלו לנוח ולטייל בצל עציו לאורך כל השנה. 'כאן' בחווה החקלאית - 'מקום' של תקווה, אהבה, אופטמיות וצמיחה - יצרנו גם 'מקום' של כולנו. אני מרשה לעצמי לסיים בשיר של רחל[11]:

לא שרתי לך ארצי
ולא פארתי שמך
בעלילות גבורה
ובשלל קרבות,
רק עץ ידי נטעו
חופי ירדן שוקטים,
רק שביל כבשו רגלי
על פני שדות."

יואל שרון מתאר את האירוע[12] מהזווית שלו: "יום אחד, מיכה שלוי הציע לחברים מפלוגת קורן (מחזורים נובמבר 1972 ופברואר 1973), להקים על הגבעה המשקיפה על החווה, אתר הנצחה לזכרם של חברינו שנפלו בסואץ.

אודה על האמת, בשלב ראשון הייתי סקפטי וחשבתי, הרי חרוב מונצחת כבר באנדרטת הצנחנים, באנדרטת כפיר, באנדרטת הבקעה, במחנה גדי.
מה עכשיו, עוד אנדרטה?

אבל מיכה ראה והבין כנראה משהו שבאותו הרגע לא הבנתי... ההצעה התקבלה על ידי החברים והרעיון קרם עור וגידים במהירות. יוסי ביטון התנדב ובנה במרכז הגבעה מקום התכנסות תחת פרגולה ענקית מעץ. שתלנו עצים והצבנו

סלעי ההנצחה בגבעת הרעות

10 ראיון עם שלום קורן, רמי דנוש, אוגוסט 2023.
11 רחל המשוררת, "אל ארצי".
12 ראיון עם יואל שרון, רמי דנוש, יוני 2023.

גלעד לזכרם של חברינו. מיכה בחר לקרוא למקום - "גבעת הרעות". מהר מאוד הגבעה הפכה עבורנו למקום של נחמה. כל עלייה למקום להתייחד עם חברינו, מלווה ביראת כבוד, נצבעת בצבע של קדושה. סוג של חשבון נפש, עם עצמנו, עם המדינה... האם אנו עושים את המיטב בארץ הזאת, על מנת שנהיה ראויים למחיר הכבד ששילמו חברינו במותם?

צירפנו לרעיון את עמותת הסיירת והגבעה הפכה לאתר הנצחה של הסיירת לדורותיה. עומר ונערי החווה שומרים, משקים ומטפחים את גבעת הרעות כבבת עינם... למענינו. לטובת המורשת של סיירת חרוב. למען כולנו.

שלום קורן מוסיף על התיאור: "פרויקט גבעת הרעות התרחב - יוסי ביטון מהפלוגה שלנו שעבד בחווה בסיוע של חברים נוספים מהיחידה ובסיוע עומר ואנשיו בנה את הפרגולה, שלצידה הצבנו את הסלע הראשון. לימים הוצבו סלעי הנצחה של כלל פלוגות הסיירת, בד בבד עם נטיעות עצים נוספים ועם נטיעת חורשת עצי חרוב בשיפולי הגבעה. ברור לחלוטין שבלי הרוח והנכונות של עומר לעשות את כל מה שעשה לטובת הקמת האתר, לא היינו מגיעים לאן שהגענו."

ובחזרה לחווה ולמשפחת עתידיה, שאלתי את יואל: "מה כל כך מיוחד במשפחה עתידיה ובחווה?" והוא השיב "זו הייתה אהבה ממבט ראשון, שנמשכת עד היום.

נעמה היא פרח מדברי יפיפה ונדיר הפורח בכל עונות השנה, אשת חייל נאה, שיערה הבלונדיני עטוף בשביס אומנותי זרוק בנונשלנטיות על ראשה. העיניים והחיוך האינסופיים שלה מקרינים סביבה אנרגיות של אור, רוחניקיות ואהבה אינסופית.

לצידה עומר, בן למשפחת מייסדי מושב עין יהב. חלוץ אמיתי, איש אדמה בכל רמ"ח איבריו, איש ארץ ישראל הישנה והטובה. רגליו נטועות חזק בקרקע והוא עסוק רובו ככולו בהפרחת השממה וניהול החווה. לשניהם אחריות כבדה ומשותפת על גידול שבעת ילדיהם, חינוכם ושילובם בעבודות החווה, וכן החינוך והשיקום של קבוצה גדולה של נוער בסיכון שנפלט מכל המסגרות הרשמיות.

איפה ישנם עוד אנשים כאלו?"

ואני מקשה על יואל שרון: "תרשה לי בבקשה עוד שאלה. נראה לי שגם אתה נסחף קצת ברומנטיות יתר... מה עם האחריות כלפי הילדים החיים מבודדים ובניתוק מהקידמה?"

יואל לא מתחמק ועונה: "אני שמח על השאלה. בזמן המפגשים עם הנוער, יושבים איתנו גם נעמה ועומר וכל ילדיהם. הילדים הצעירים מגלים עירנות וסקרנות יוצאת דופן, מרשימים אותי בחוכמת החיים והשאלות והתשובות החכמות. עבור הילדים, החווה היא שלוחה של גן עדן. בית הספר הטוב ביותר לחיים עצמאים.

אירוע על הגבעה

נעמה ועומר

בכל הזדמנות שיש לי, אני שמח לחזור לחווה, לפגוש את להט החלוצים ולהיטען באנרגיות חיוביות."

על התרשמותו מעומר ונעמה, מספר שלום קורן: "הספיקה לי שיחה קצרה עם עומר כדי להבין שלפני ניצב איש מיוחד. כשאומרים "מלח הארץ" - זה סוג האנשים. עומר גילה המון נכונות לעזור ולסייע.

לימים, פגשתי גם את נעמה אשתו והבנתי שמדובר בזוג מיוחד. נעמה ועומר אנשים מאד מיוחדים. אין ספק, שעומר הוא הרגל שלנו על הקרקע, ומטבע הדברים אנחנו ממשיכים בפעילות בקשר צמוד."

במענה לשאלתי מה תרומתו של עומר למורשת סיירת חרוב, עונה שלום: "תרומתו של עומר למורשת חרוב באה לידי ביטוי בנכונותו לסייע לנו, לזרום עם הרעיונות שלנו."

לסיום ולהשלמת התמונה על משפחת עתידיה ועם מבט מלא אופטימיות ותקווה לעתיד, נזכיר את ילדי המשפחה: עקיבה בן ה-21, נסיה ודוד בני ה-19 ו-18 דדו בן ה-16, דרור בן ה-15, תמר בת ה-10 וירדן בן ה-9.

הסיפור של עומר, נעמה וילדיהם - של משפחת עתידיה - הוא בהחלט התגלמותה של ארץ ישראל היפה.

אמר עליהם שלום קורן: "אם הייתי צריך לחפש חברים, הייתי מחפש בחורים עם אופי דומה לשל עומר. יש בו אמת, הוא אינו 'מסבן', איש עבודה אמיתי שמשקיע המון בפיתוח החווה. נעמה היא "טיפוס" מקסים ומיוחד. היא כל כך מיוחדת שקשה 'לפצח' אותה. נעמה מאד נחמדה ונעימה." ■

כתב: רמי דנוש (08.1972)

ביולי 1973 סיימתי את המסלול וקורס המ"כים של סיירת חרוב. טקס הסיום המרגש היה באיצטדיון העירוני בקרית גת. למחרת שובצתי לסגל של מחזור אוגוסט 1973 שעמד להתגייס בבקו"ם. מפקד הפלוגה היה שריה (יה יה) עופר, וסגנו היה פלמח זאבי. יחד איתי בסגל הזוטר היו עוד כמה מהמחזור שלי, מאי-אוגוסט 1972.

בבסיס הטירונים בסאנור צוותה לפלוגה שלנו מחלקת טירונים מסיירת שקד שהגיעה עם הסגל שלה. בסך-הכל היינו בפלוגה שלוש מחלקות, שתיים מחרוב ואחת מסיירת שקד.

ביום שישי 5 באוקטובר, בשעות הבוקר המוקדמות, הפלוגה יצאה לחופשת שבת. במתחם הפלוגתי נותרנו שניים: עזריאל גברא שהיה המד"ס (מדריך ספורט), מהסגל של שקד ואנוכי. לא ברור לי למה התעכבנו וגם עזריאל (בשיחה שקיימנו לאחרונה), לא יודע מה היתה הסיבה. זכור לי שלא היינו אמורים להישאר שבת אלא רק להתעכב ולצאת שעה-שעתיים אחרי כל הפלוגה. לפתע נודע לנו שיש הגברת כוננות ועוצרים את כל היציאות של הפלוגות האחרות שטרם עלו להסעות. מכיוון שהנחנו שזו עוד אחת "מהכוננויות הסתמיות" שכבר חווינו בעבר, ומכיוון שאף אחד לא יודע שאנחנו נמצאים בסאנור, החלטנו להתגנב החוצה. לעזריאל היה קטנוע (וספה) אותו הצלחנו להעביר בפירצה בגדר ונסענו הביתה לפרדס חנה בה שנינו התגוררנו.

במהלך אותו יום (שישי) או למחרת (שבת = יום הכיפורים) הוזעקנו חזרה לסאנור.

לאחר שהגענו הודיעו לנו שמארגנים פלוגה לצאת למלחמה מתוך הסגלים של סאנור. עם הטירונים ישאר סגל מצומצם של 2-3 מ"כים ו/או סמלים.

ביחד עם פלוגת הסגל הגענו ביום ראשון 7.10.73 לשדה דב בתל אביב, בכדי לטוס לרפידים (ביר גפגפה) שבסיני.

בשלב מסוים הוחלט שחמישה חיילים מפלוגת הסגל ילוו ויאבטחו שיירה של חטיבת הצנחנים מתל נוף. מי היה בחמישיה? שלמה עמרם (ממחזור פברואר 1972), שוקי עטר (מחזור מאי 1972) ואני. לא זכור לי ולא הצלחתי לאתר מי היו השניים הנוספים.

למיטב זכרוני, מלבד הנשק האישי והחגור היו לנו מנת קרב (חמישיה) ומכשיר קשר (מ.ק. 25). למה? אלוהים יודע.

כשהגענו לבסיס "תל נוף" למפקדת חטיבת הצנחנים (חטיבה 35), חברנו לקצין האספקה של החטיבה. הוא הסביר שאנחנו מלווים את השיירה, שהיו בה הרבה מאד משאיות עם ציוד, לראס סודר, שם ממוקמת המפקדה הקידמית של החטיבה.

השיירה, בפיקוד קצין האספקה התנהלה באיטיות, ללא אירועים, אבל בגלל העומס בצירים, הגענו לראס סודר רק אחרי כ-18 שעות.

ראס סודר נמצאת במערב סיני, על שפת מפרץ סואץ, כ-60 ק"מ דרומית לעיר סואץ ולפתחה הדרומי של התעלה. במקום היו מלבד המפקדה של חטיבה 35, גם בסיסים של מודיעין ושל חיל הים.

כשהגענו לראס סודר, קצין האספקה הודה לנו על "השירות" ואמר שמבחינתו אנחנו משוחררים. התנהל איזשהו דו שיח של חרשים "מה נעשה פה?", "אנחנו לא מכירים אף אחד", "אני לא יודע, קיבלתי אתכם לצורך הליווי, מילאתם את תפקידכם וזהו."

לאחר כמה דקות התאוששנו וצעדנו לכיוון המפקדה הקידמית של חטיבה 35 שם פגשנו את הסמח"ט (אז סא"ל) אמנון ליפקין-שחק. סיפרנו לו מי אנחנו, הראינו לו עד כמה אנחנו מצויידים (מנת קרב = חמישייה ומ.ק. 25 = אמל"ח שובר שיוויון) וביקשנו שיצוותו אותנו לכוח לוחם.

הסמח"ט הצביע לכיוון אחד המבנים ואמר לנו לגשת למ"פ ולהגיד לו שיקלוט אותנו בפלוגתו.

עוד טרם הספקנו להגיע למ"פ נשמעו קריאות ברמקול שהזהירו מפני טנקים מצריים שאמורים להגיע בטווח הזמן המיידי מצפון ולתקוף את ראס סודר. מכיוון שלא

היו ברשותנו אמצעי לחימה כנגד טנקים, ההוראה היתה להתפנות מיידית לכיוון דרום. במהומה שהתרחשה, איבדנו את הפלוגה אליה היינו אמורים לחבור, אבל עלינו על אחד האוטובוסים שפינה פלוגה אחרת. זכור לי שבתחילת נסיעה האוטובוס עצר ליד בניין השק"ם של המחנה וחלק מהחיילים "השאילו" מהקנטינה ארגזים מלאים בבקבוקי טמפו.

לאחר נסיעה לא ארוכה ירדנו מהאוטובוס ופגשתי את רזי אקסנפלד שהיה מ"מ בסיירת שקד, אותו הכרתי מפרדס חנה.

סיפרתי לו על חמישתנו והוא הציע ל"אמץ" אותנו. משלב זה היינו במסגרת, לא בדיוק מסודרת, אבל היו לנו "אבא ואמא". חשוב לציין שכמובן אף אחד בעורף לא ידע היכן אנחנו ולא ידוע לי שהיו בכלל נסיונות לאתר אותנו.

במשך כשבועיים היינו חלק מפלוגה של שקד שהתמקמה בראס מאלכ, סמוך לחוף מפרץ סואץ, צפונית לעיירת הנפט אבו רודס.

היינו כפופים למפקדת מרחב שלמה (מרש"ל) והיו לנו שני תפקידים: 1) לבלום כוחות מצריים שעלולים להגיע מצפון 2) להשמיד חוליות קומנדו מצריות שהונחתו על-ידי מסוקים באזור.

לגבי התפקיד הראשון, במבט לאחור, לא ברור לי עם איזה אמצעי היינו אמורים לבלום? בכל מקרה, לא נדרשנו להתמודד עם המשימה. את התפקיד השני מילאנו בהצלחה והשמדנו כמה וכמה חוליות קומנדו.

את רוב הזמן העברנו ב'לא לעשות כלום'. היינו יחידה קטנה, באמצע 'שום מקום', מזון היה בצמצום ורק מנות קרב. כשמצאנו שק קמח באחד המבנים, שלמה עמרם נזכר במוצאו הכורדי והכין בצק אותו מילא בריבה ואפה על סאג'. אלו מאיתנו שעישנו, נאלצו לאלתר: פיזרו את התה מהשקיות על הקרטון ממנות הקרב, גילגלו ועישנו.

לקראת סוף המלחמה, הפלוגה נסעה ביחד איתנו בזחל"מים צפונה, חצינו את התעלה ונסענו דרומה לכיוון שדה התעופה בפאיד. כאן פגשנו את חברינו מסיירת חרוב אחרי שיצאו מהקרב הקשה בעיר סואץ ונפרדנו לשלום מסיירת שקד.

בפאיד שהיתי ימים בודדים, לקחתי חלק בסיורים רכובים שנועדו להפגין נוכחות, לאתר ולשבות חיילים מצריים ולמצוא מחסני נשק ותחמושת.

לאחר כמה ימים קיבלנו הוראה לחזור לארץ בכדי להצטרף לפלוגת הטירונים (מחזור אוגוסט 1973) שהתארגנה להמשך אימונים באזור נבי מוסא. ■

ליד ראס מאלכ - אני מאחור, רזי אקסנפלד הממושקף, שני מימין

דברי הספד למשה בודאגה

צנחן, איש חינוך ומנכ"ל

כתבה: ליאן בודאגה

14.12.2025

אבא אהוב שלנו,

אבא,
קשה לי לעמוד כאן ולדבר אליך, לא כי אין מילים, אלא כי אתה כל כך חי בתוכנו, כל כך נוכח, עד שלדבר על פרידה מרגיש כמעט בלתי אפשרי.

כאילו הנשמה מסרבת להאמין שאפשר לומר שלום לאדם שהוא לא רק אבא, אלא דרך חיים שלמה, לב פועם, אור גדול שמאיר את כולנו.

אבא, חיית חיים של משמעות עמוקה, חיים שבהם ראית בני אדם באמת, לא דרך תפקידים, לא דרך מעמד, אלא דרך הלב.

היכולת שלך לראות כל אדם באשר הוא, להקשיב לו באמת, להושיט יד בלי שיבקש, ולהשאיר אחריך תחושה של טוב, של ערך, של אנושיות, היא מתנה שנשארת כאן הרבה אחרי שהגוף נפרד.

כל מי שנמצא כאן היום, גם מי שהכיר אותך שנים וגם מי שפגש אותך לרגע, יודע בלב שלו מי אתה,

משה בודאגה

יודע כמה צניעות הייתה בך, כמה שקט, כמה אמת. ואם היינו שואלים כאן מי זכה ממך לעצה, לעידוד, לעזרה, למילה מדויקת ברגע נכון, אין לי ספק שהיינו רואים כאן אינספור ידיים מורמות, כי זו לא הייתה רק הדרך שלך, זו הייתה המהות שלך.

אבא, חיית חיים של שליחות אמיתית, בצבא, בחינוך, בעיר שלמה שנגעת בה והשפעת עליה, כאלוף משנה בצה"ל, כמנהל אגף החינוך בעיריית רמת גן במשך עשרים ושלוש שנים, וכמנכ"ל העירייה במשך שש שנים, אבל יותר מכל התפקידים והתארים, היית אדם שנשא אחריות עמוקה על דורות של אנשים, על ילדים, על עתיד, וקמת כל בוקר לא מתוך כוח או אגו, אלא מתוך תחושת ייעוד שקטה, עמוקה, כזו שלא צריכה מילים.

ניהלת אנשים בגובה העיניים, מעולם לא הרגשת מעל אף אחד, הדלת שלך תמיד הייתה פתוחה, הלב שלך תמיד היה מוכן לנתינה, והנוכחות שלך נתנה לאנשים תחושה שהם נראים, שהם חשובים, שהם יכולים, וזה משהו שלא לומדים מספרים ולא מלמדים בקורסים, זה משהו שנולדים איתו, תכונה נדירה שיש למעט מאד אנשים.

ואנחנו, הילדים שלך, הנכדים שלך, המשפחה שיצרנו עם השנים, עמדנו לצידך והבטנו בך בהערצה גדולה, למדנו ממך בלי שתלמד, ספגנו ממך בלי שתאמר, מה זה להיות אדם טוב, מה זה להיות חזק בלי להיות קשה, מה זה להיות מנהיג עם לב, וזכינו בך אבא, בכל יום מחדש, באהבה שלך, בדאגה האינסופית, בהקשבה השקטה, בחיבוק העוטף, בחוכמה הייחודית לך ידעת לכוון אותנו בלי לכפות, לתמוך ולאפשר לנו להתקדם בקצב שלנו.

היית עבורנו עוגן, המקום הבטוח, האי השקט בתוך כל סערות החיים, עבור טל, עבור מיטל, עבורי, ועבור אמא, היית הבית שאליו תמיד אפשר לחזור, גם כשבחוץ הכל רועש.

הרעפת על הנכדים שלך כל כך הרבה אהבה, פינקת אותם, דאגת להם והשקעת כל כך הרבה בכל אחד מהם.

אבא, כל מי שפגש אותך נשבה בקסם שלך, ביכולת להיות חזק אצילי וצנוע בעת ובעונה אחת, נעים הליכות, חייכן, מלא טוב לב, וההומור שלך, ההומור הכל כך מיוחד שלך, היה חלק בלתי נפרד ממך, כזה

שמאיר את החדר בלי מאמץ, כזה שמתחיל בפנים רציניות שכולם מאמינים שאתה מספר סיפור אמיתי ורק בסוף מתפוצצים מצחוק על איך עבדת עלינו שוב וזו עוד בדיחה שאתה מספר, ואתה היית מחייך בשקט, כאילו אומר שהחיים לא צריכים להיות כבדים כל כך. בכל מקום תיבלת את ההומור שלך והפכת את הכל ליותר קל ופשוט.

גם ברגעים הקשים ביותר, אבא, אחרי האירוע המוחי, נשארת אתה, דואג לכולנו גם כשכבר היה לך קשה, מתעניין, מודה לכל מי שסביבך, כואב את המצב שאליו נקלעת, ובעיקר לא רוצה להיות עול על אף אחד. מדהים, שגם בתוך הכאב שלך המשכת לחשוב קודם על האחר. כל אחד שטיפל בך התאהב בך.

ואני רוצה לומר לך כאן, בקול ברור, מהלב שלי אל הלב שלך, שמעולם לא היית עול, אפילו לא לרגע אחד. היית זכות גדולה, זכות לאהוב אותך, זכות לטפל בך, זכות להשיב לך מעט מהאהבה שהרעפת עלינו כל חיינו, וכמה שכואב לי הלב על מה שעברת. אני מתנחמת בידיעה שבשמונת החודשים האחרונים היית עטוף באמת, בגוף, בלב ובנשמה, ולא היית לבד אפילו לרגע.

אבא, אני מבקשת עכשיו לדבר רק בשמי, כי כל חיי הרגשתי שיש בי שליחות לשמור עליך. כילדה חלמתי שאני מצילה אותך, פחדתי מהרגע שליבך יפסיק לפעום, הייתי בטוחה שליבי ייעצר יחד איתך, ודאגתי לך לאורך כל חיי בדרכי, ובשמונת החודשים האחרונים נתת לי מתנה שאין לה מילים. נתת לי להיות שם בשבילך באמת, לגעת בך בגוף ובנפש, להיות המשענת שלך, ללטף לך את הנשמה, ולהחזיר לך מעט ממה שנתת לי כל חיי.

הידיעה שהייתי שם ברגעיך הקשים ביותר, וברגעים האחרונים ממש, היא ידיעה שמנחמת אותי, שממלאת אותי בהודיה עמוקה, וברגעים האחרונים, לפני שעצמת את עיניך, כשהסתכלתי לך עמוק בעיניים, קרוב קרוב, רציתי שתיקח איתך תמונה אחת אחרונה, את העיניים האוהבות שלי. ניסיתי לעטוף אותך ולהגן עליך במבטי, שתדע שאתה לא לבד, שאני מחזיקה בשבילך הכל ושאני משחררת אותך באהבה שלמה, בהשלמה עמוקה, ובשלום.

כולנו היינו איתך אבא, החזקנו לך את הידיים, ליטפנו, נישקנו, נשמנו יחד איתך את נשימותיך האחרונות, וסיימת את חייך כמו שחיית אותם, בשקט, בשלווה, בכבוד גדול.

אבא שלנו,
עכשיו אתה הולך אל האור, אל מקום שכולו טוב, מקום שאין בו כאב ואין בו סבל, רק מנוחה עמוקה ושלווה, ואנחנו יודעים בלב שאתה בטוב, שהוקל לך, ושעכשיו אתה סוף סוף נח.

אני בטוחה שמקבלים אותך שם למעלה כמו שראוי לקבל מלאך. היית מלאך על פני האדמה ועכשיו אתה מלאך אמיתי. שמור עלינו מלמעלה, מבטיחים להמשיך ולהשתדל להסב לך גאווה בכל פועלינו בעולם הזה.

נוח על משכבך בשלום אבא יקר שלנו.
נשמור אותך חי בתוכנו, במעשים שלנו, בלב שלנו, ובאור הגדול בלב של כל אחד מאיתנו, האור שאתה משאיר כאן אחריך.

אוהבים אותך עד העולם הבא ובחזרה.
אנחנו. ■

כתב: יוסי קולר

14.12.2025

משה בודאגה, צנחן, לוחם, אל"מ, מנהל אגף החינוך יקיר ומנכ"ל עירית רמת-גן, ממקימי סיירת חרוב ופעיל מרכזי, איש הגון וישר.

איש של סובלנות, יוזמה, אירגון, מחשבה ועשיה, צנוע בדיבורו ובמעשיו, איש משפחה למופת וחבר אמיתי.

מיוזמי הקמת חדר הזיכרון בבקעה, ימי הזיכרון השנתיים ועוד מבצעים רבים במסגרת העמותה. את הכנת טקס הזיכרון לשנת 2025 לקח על עצמו ושבוע לפני הטקס נפל למשכב ממנו לא קם.

בשנת 1969 נפגשנו לראשונה בסיירת חרוב, משה כמ"פ מפקדה ואני בתפקיד מג"ד. הקשר ביננו נמשך 56 שנים, קשר של רעות, חברות ושיחות מלב אל לב רבות גם בזמן מחלתו. לפני כחודש בקרתי את משה בביתו ומאז לא ראיתיו עד מותו. איבדתי חבר יקר, אהוב ובלתי נשכח.

ממשה עד משה לא קם כמשה.

יהי זכרו ברוך. ■

דברים לזכרו של ארי דשא ז"ל (אוגוסט 1968)

"נסיך הבקעה"

כתב: דיוד זילברג (מ"מ וסמ"פ, אוגוסט 1968)

ארי דשא
6.4.2026-9.6.1950

אחי לנשק היקרים, זו אכן אבידה נוראה. זכיתי לבלות עם זוגתי יחד עם ארי ואשתו האוהבת אן בדירתו במיאמי ועל היאכטה שלו בקאריבים עם עוד 3 זוגות מחבריו לפני כחודש (מרץ 2026) במשך שבועיים קסומים. ארי לא הפסיק לדבר ולהעלות זכרונות על שירותו עם חבריו בפלוגת אוגוסט 1968 הנפלאה, עם אהבה, געגועים וההומור המיוחד שתמיד היה לו, דיבר כאילו זה הכל קרה רק אתמול. בליבו הענק היה מקום חם לכולם והוא זכר כל רגע וחוויה איתכם מיום הגיוס ועד לקונצרט הפסנתר שנתן ליד גשר מעל התעלה לאחר כיבוש התעלה (לשם הגיע עם חטיבה 55 שעסקה בטיהור העיר סואץ) לאחר קרב הגבורה העקוב מדם של לוחמיה הגיבורים של סיירת חרוב הסדירה במלחמת יום הכיפורים.

הוא עסק כל חייו גם בתרומות לארגונים ומוסדות בארץ ובעיקר לצה"ל. עד כמה חודשים לפני מותו היה יו"ר ה-FIDF של מיאמי והוביל בכישרון ובחן הצנוע והאופייני לו את קמפיינים הגיוס עבור צה"ל במהלך מלחמת ה-7 באוקטובר, בנחישות, בענווה ובכישרון.

עליו באמת אפשר לצטט את דברי השיר "איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש ההוא..." כשוועד העמותה החליט לפני כמה שנים ללכת על פרויקט הקמת "גבעת הרעות של סיירת חרוב" בבקעה הוא מיד אמר לי שהוא יכפיל לבדו כל סכום שנגייס לפרויקט וכך עשה ללא כל היסוס.

ליבנו עם אשתו האהובה אן, ילדיו: דיוד, דניאל, אלי ודרה ונכדיו.

יהי זכרו ברוך ותהיה נפשו צרורה בצרור החיים! ■

כתב: יואל שרון (פברואר 1968)

אני מתקשה לגעת במקלדת. משהו בי מסרב להביע את הצער על האובדן, משהו בי מסרב להאמין. משהו בי מת יחד איתך. עוד עלה נשר מעץ החרוב... ואיזה עלה.

אתם הרי יודעים רעיי, תמיד הטובים והיפים הולכים קדימה ונופלים ראשונים. עלים רעננים, זקופי קומה, שנגדעים באחת.

אנחנו, העלים ששרדו חורפים וקיצים, נאחזים לאחרונה בענפי העץ בחוזקה. מתקשים לשמור על אחיזה, מסתכלים סביב ורואים את השורות מתמעטות. יותר מדי, מוקדם מדי.

ושוב הטובים והיפים מתעופפים מעץ החרוב, חגים מעלינו בין שמיים לארץ.

מה זאת השלכת שקפצה עלינו פתאום? זה לא פייר - אנחנו הרי רק בראשית האביב.

ארי דשא - קצין וג'נטלמן.
היפה והאצילי במטע החרובים.
בחיוך האינסופי, ברוחב ליבו, באהבת האדם ובנתינה ללא גבולות.

כשהגעתי לפקד על צוות בפלוגה של בילו מישורי, דשא כבר יצא לקורס קצינים. כשחזר ליחידה, הצטלבו דרכנו במשעולי הבקעה ובמעברי הירדן.

אנחנו - היינו שלומפרים להחריד; ארי - תמיד נראה כמו "נסיך הבקעה".

שנים רבות לאחר מכן, ב-2005, קיבלתי הזמנה מיו"ר פסטיבל הקולנוע הישראלי בקולומבוס, אוהיו. הוא הזמין אותי לפתוח את הפסטיבל עם הקרנת סרטי, "בצילו של הלם קרב."
על ההזמנה היה חתום... ארי דשא.

נפלה בחלקי זכות ענקית לבלות איתו שבוע מרתק, מרגש ומלמד. גיליתי בארי צדדים נוספים ונפלאים שלא הכרתי - איש עסקים מצליח, עמוד תווך בקהילה היהודית, שפעל מתוך אכפתיות עמוקה להפיץ את התרבות הישראלית באהבה גדולה.

נרגשתי מהמפגש עם קהל הצופים הרב, זכיתי להכיר את משפחתו המדהימה, רעייתו וילדיו, בקידוש של יום שבת. חגגנו במופע החלקה על הקרח באצטדיון המרשים על שם אבי המשפחה, ופגשנו והתחבקנו עם עודד (אוגה, שהיה בצוות שלי) שהגיע במיוחד משיקגו בטיסה במטוסו הפרטי.

הרוח הייחודית של "חרוב" נשבה בקולומבוס אוהיו והביאה עימה משב רוח מרענן.

ועכשיו ארי - הותרת אותי חסר מילים.

אני מצדיע לך, איש יקר. ■

כשארי דשא וחייליו עזבו את העיר סואץ הוא אמר לחייליו להעמיס פסנתר, שהיה בבית המושל המצרי, על הג'יפ במקום התול"ר. הם נסעו איתו למפקדת חטיבה 55 בה שירת. החטיבה כיתרה את הארמיה ה-3 ושם ליד איזה גשר על התעלה הציב את הפסנתר וניגן לתדהמתם של כל הכוחות שעברו באיזור עם סיום המלחמה.
הדמייה באדיבות יואל שרון ובעזרת AI.